

ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES

[JULIANE KOKOTT] SECINĀJUMI,

sniegti 2005. gada 8. septembrī¹

I — Ievads

1. Ar šo prasību Eiropas Parlaments lūdz atcelt 4. panta 1. punkta pēdējo daļu, 6. pantu, kā arī 8. pantu Padomes 2003. gada 22. septembra Direktīvā 2003/86/EK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos² (turpmāk tekstā — "Direktīva"). Pretēji tās nosaukumam šī direktīva vispārīgi neregulē tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, bet tikai nosaka tādu ģimeņu tiesības, ko veido Eiropas Savienības nepilsoņi.

2. Saskaņā ar Direktīvu Eiropas Kopienā likumīgi dzīvojošiem trešās valsts pilsoņiem principā ir tiesības uz to, ka uzņēmēja dalībvalsts atļauj ģimenes atkalapvienošanos ietvaros ieceļot arī šo personu bērniem. Apstrīdētie noteikumi tomēr sniedz dalībvalstīm iespēju ierobežot ģimeņu atkalapvienošanos, proti, ja bērni ir vecāki par 12 un sākot no 15 gadiem, kā arī noteikt dažādus

nogaidīšanas laikus. Parlaments uzskata, ka šīs normas nav saderīgas ar ģimenes aizsardzību, ko sniedz cilvēktiesību jomā piemērojamās normas, un vienlīdzīgas attieksmes principu.

3. Lai gan Parlaments acimredzami pietiekamā mērā nenovērtē ģenerālvokātu sniegumu³, tomēr secinājumu sniegšanu pamato jaunie tiesību jautājumi, kas norādīti šajā lietā. Šie jautājumi attiecas uz prasības pieņemamību, kā arī par šajā lietā atbilstošo pamattiesību un cilvēktiesību piemērošanu.

1 — Oriģinālvaloda — vācu.

2 — OV L 251, 12. lpp.

3 — Eiropas Parlamenta rezolūcijā, kas satur apsvērumus, kuri ir 2005. gada 12. aprīļa Eiropas Parlamenta lēmuma par Eiropas Savienības 2003. finanšu gada vispārējā budžeta izpildes apstiprināšanu IV iedaļa — Eiropas Kopienų Tiesa (C6-0017/2005 — 2004/2043(DEC)), dokuments P6_TA-PROV (2005)0095, ziņojums A6-0066/2005, OV vēl nav publicēts, Parlaments atbalsta ģenerālvokātu secinājumu skaita samazināšanu.

II — Atbilstošās tiesību normas

noteikumus, kas ir saderīgi ar šo Līgumu un starptautiskiem nolīgumiem.”

A — Kopienų tiesības

4. Padome ir balstījusi Direktīvu uz EKL 63. panta 3. punkta pirmo apakšpunktu. Saskaņā ar šo punktu Padome vienbalsīgi lemj par pasākumiem attiecībā uz imigrācijas politiku šādās jomās:

6. Direktīvas otrais apsvērumš skaidri uzsver ģimenes aizsardzību, kā tā izriet no starptautiskajām konvencijām un it īpaši no pamattiesību konvencijām:

“a) ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumi, kā arī dalībvalstu ilgtermiņa vīzu un uzturēšanās atļauju piešķiršanas procedūru standarti, tostarp ģimeņu atkalapvienošanās nolūkā;

“Pasākumi attiecībā uz ģimeņu atkalapvienošanās jānosaka saskaņā ar pienākumu aizsargāt ģimeni un ievērot ģimenes dzīves tiesības, kas paustas daudzos starptautisko tiesību aktos. Šī Direktīva ievēro pamattiesības un ņem vērā principus, kuri it īpaši ir atzīti Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pantā un Eiropas Savienības Pamattiesību hartā.”

b) [..]”

5. Ir jāpiemin arī EKL 63. panta otrā daļa ar šādu tekstu:

7. Šeit jāatgādina, ka 7. pants Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, kas ir pasludināta Nicā 2000. gada 7. decembrī (OV C 364, 1. lpp.) [2004. gada 29. oktobrī parakstītā Līguma par Konstitūciju Eiropai II-67. pants (stājās spēkā 2006. gada 1. novembrī, ar atrunu par tā ratifikāciju dalībvalstīs)], paredz, ka ikvienai personai ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un saziņas neaizskaramību.

“Pasākumi, ko Padome nosaka saskaņā ar 3. un 4. punktu, neliedz dalībvalstīm attiecīgajās jomās atstāt spēkā vai ieviest savus

8. Piektais apsvērums ir izteikts šādi:

“Dalībvalstis īsteno šīs direktīvas noteikumus bez diskriminācijas, pamatojoties uz dzimumu, rasi, ādas krāsu, etnisko vai sociālo izcelsmi, ģenētiskajām īpašībām, valodu, reliģiju vai ticību, politiskajiem vai citiem uzskatiem, piederību nacionālajai minoritātei, veiksmi, dzimšanu, invaliditāti, vecumu vai seksuālo orientāciju.”

9. Līdz ar to Kopienų likumdevējs atgādina par specifiskajiem diskriminācijas aizliegumiem, kuri ir ietverti Pamattiesību hartas 21. pantā (Līguma par Konstitūciju Eiropai II-81. pants).

10. Saskaņā ar Direktīvas 3. panta 4. punkta b) apakšpunktu šī Direktīva neattiecas uz labvēlīgākiem noteikumiem — 1961. gada 18. oktobra Eiropas Sociālo hartu⁴, 1996. gada 3. maija grozīto Eiropas Sociālo hartu⁵ un 1977. gada 24. novembra Eiropas konvenciju par viesstrādniekiem⁶.

4 — ETS 35.

5 — ETS 163, kļūdas dēļ Direktīva atsaucas uz 1987. gadu.

6 — ETS 93.

11. Direktīvas 4. panta 1. punktā principā ir paredzēts, ka dalībvalstis atļauj ieceļot un uzturēties laulātajam un bērniem. Tomēr tā pēdējais apakšpunkts sniedz dalībvalstīm iespēju noteikt papildu nosacījumus bērnu, kas vecāki par 12 gadiem, atkalapvienošanai ar ģimeni:

“Ja bērns ir vecāks par 12 gadiem un ierodas atsevišķi no pārējās viņa/viņas ģimenes, dalībvalsts, pirms ieceļošanas un uzturēšanās atļaujas piešķiršanas saskaņā ar šo direktīvu, izņēmuma kārtā var pārbaudīt, vai viņš vai viņa izpilda nosacījumus par integrāciju, ko paredz spēkā esošie tiesību akti šīs direktīvas īstenošanas brīdī.”

12. Minētās Direktīvas divpadsmitais apsvērums ir izteikts šādi:

“Iespēja ierobežot ģimenes atkalapvienošanās tiesības attiecībā uz bērniem, kas vecāki par 12 gadiem, kuru galvenā dzīvesvieta nav pie apgādnieka, ir paredzēta, lai noteiktu bērna iespējas integrēties agrā vecumā, un nodrošina, ka tie apgūst nepieciešamo izglītību un valodas prasmes skolā.”

13. Saskaņā ar Direktīvas 4. panta 6. punktu tiesības uz atkalapvienošanos nemaz netiek piemērotas, ja pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos attiecībā uz bērnu tiek iesniegts pēc bērna 15 gadu vecuma sasniegšanas.

“Izņēmuma kārtā dalībvalstis var pieprasīt, ka pieteikumi par ģimenes atkalapvienošanos ar nepilngadīgiem bērniem iesniedzami pirms 15 gadu vecuma, kā paredzēts spēkā esošajos tiesību aktos šīs direktīvas īstenošanas brīdī. Ja pieteikumu iesniedz pēc 15 gadu vecuma, dalībvalstis, kuras nolēma piemērot šādu atkāpi, atļauj minēto bērnu ieceļošanu un uzturēšanos, pamatojoties uz citiem iemesliem, nevis ģimenes atkalapvienošanos.”

14. Direktīvas 8. pants atļauj noteikt nogaidīšanas laiku:

“Dalībvalstis var pieprasīt, lai apgādnieks ir likumīgi uzturējies šīs valsts teritorijā ne ilgāk kā divus gadus, pirms viņa/viņas ģimenes locekļi viņam/viņai pievienojas.

Izņēmuma kārtā, ja dalībvalsts tiesību akti attiecas uz ģimenes atkalapvienošanos, kas ir

spēkā šīs direktīvas pieņemšanas datumā, ņem vērā tās uzņemšanas iespējas, dalībvalsts var paredzēt nogaidīšanas laiku, kas nav ilgāks kā trīs gadi no pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos iesniegšanas datuma līdz uzturēšanās atļaujas izsniegšanai ģimenes locekļiem.”

15. Direktīva ietver dažādus noteikumus par katra atsevišķa gadījuma apstākļu ņemšanu vērā.

16. Saskaņā ar Direktīvas 5. panta 5. punktu ir jāņem vērā bērnu intereses.

“Izskatot pieteikumu, dalībvalstis pienācīgi izvērtē nepilngadīgo bērnu intereses.”

Komisijas priekšlikumā⁷ šie noteikumi skaidri atsaucās uz Bērnu tiesību konvenciju⁸.

7 — COM(2002) 225, 19. lpp.

8 — Parakstīšanas procedūra uzsakta 1989. gada 20. novembrī (*UN Treaty Series*, 1577. sējums, 43. lpp). Šo konvenciju ir ratificējušas visas dalībvalstis. Arī Līgumā par Konstitūciju Eiropai I-3. panta 3. punkta otrais apakšpunkts skaidri paredz, ka Savienība veicina bērna tiesību aizsardzību un papildus tam Pamattiesību hartas 24. pantā (Līguma par Konstitūciju Eiropai II-84. pants) bērnu tiesībām tiek piešķirta pamattiesībām atbilstoša nozīme.

17. Direktīvas 17. pants skar visas iespējami iesaistītās personas:

“Dalībvalstis pienācīgi ņem vērā personas ģimenes attiecību veidu un pastāvību, viņa uzturēšanās laiku dalībvalstī un ģimenes, kultūras vai sociālo saišu esamību ar savu izcelsmes valsti, ja pieteikumu noraida, atsauc vai atsaka pagarināt uzturēšanās atļauju, vai lemj par apgādnieka un viņa ģimenes locekļu izraidīšanu no valsts.”

2. Valsts institūcijas nedrīkst traucēt nevienam baudīt šīs tiesības, izņemot gadījumos, kas paredzēti likumā un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizstāvētu valsts un sabiedriskās drošības vai valsts ekonomiskās labklājības intereses, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai tikumību, vai lai aizstāvētu citu tiesības un brīvības.”

19. Diskriminācijas aizliegums ir reglamentēts ECTK 14. pantā:

B — *Starptautiskās publiskās tiesības*

1) Eiropas nolīgumi

18. Ģimenes dzīves aizsardzība principā izriet no 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā — “ECTK”) 8. panta:

“1. Ikvienam ir tiesības uz savu privāto un ģimenes dzīvi, korespondences noslēpumu un dzīvokļa neaizskaramību.

“Šajā Konvencijā minēto tiesību un brīvību īstenošana tiek nodrošināta bez jebkādas diskriminācijas — neatkarīgi no dzimuma, rases, ādas krāsas, valodas, reliģijas, politiskajiem vai citiem uzskatiem, valstiskās vai sociālās izcelsmes, piederības kādai nacionālajai mazākumtautībai, mantiskā stāvokļa, kārtas vai cita stāvokļa.”

20. Arī Eiropas Sociālā harta satur noteikumus par ģimenes atkalapvienošanu⁹. Saskaņā ar I sadaļas 19. pantu migrējošiem strādājošajiem, kas ir kādas Līgumslēdzējas puses pilsoņi, un to ģimenēm ir tiesības uz aizsardzību un palīdzību jebkuras citas Līgumslēdzējas puses teritorijā. 19. pants šis

⁹ — Minēts 4. zemsvītras piezīmē.

tiesības konkrētā attiecībā uz ģimeņu atkalapvienošanos šādi:

“Lai nodrošinātu efektīvu migrējošo strādājošo un viņu ģimeņu tiesību uz aizsardzību un palīdzību izmantošanu jebkuras citas Līgumslēdzējas puses teritorijā, Līgumslēdzējas puses apņemas:

[..]

6. ciktāl iespējams, veicināt ģimeņu atkalapvienošanos tiem strādājošiem no ārvalstīm, kas ir saņēmuši uzturēšanās atļauju to teritorijā;

[..]”¹⁰

10 — Saskaņā ar līgumu mājas lapas <http://conventions.coe.int> 2005. gada 14. aprīļa datiem šo konvenciju ir ratificējušas Austrija, Beļģija, Portugāle, Igaunija, Francija, Irja, Itālija, Luksemburga, Slovēnija, Spānija, Vācija, Grieķija, Somija, Nīderlande, Polija, Zviedrija, Apvienotā Karaliste un Kipra, bet konvenciju nav ratificējušas Latvija, Malta, Slovākija, Čehijas Republika un Ungārija. Šķiet, ka Danija, 1996. gadā ratificējot pārstrādāto Hartas redakciju, ir akceptējusi tās 19. panta 6. punktu. Savukārt Lietuva ratificēja pārstrādāto Hartu ar atrunu, svītrojot Hartas 19. panta 6. punktu.

21. Pielikumā, kurš saskaņā ar Hartas 38. pantu ir tās neatņemama sastāvdaļa, ir norādīts, ka šo noteikumu piemērošanas nolūkā jēdziens “strādājošā ārvalstnieka ģimene”, ir jāinterpretē kā tāds, kas apzīmē šīs personas dzīvesbiedri un apgādībā esošos bērnus, kas nav sasnieguši 21 gada vecumu. 1996. gada 3. maijā pārstrādātās Eiropas Sociālās hartas¹¹ 19. panta 6. punkts ir palicis nemainīgs, bet Hartas pielikums ir grozīts tā, ka šī noteikuma piemērošanas nolūkā ar jēdzienu “strādājošā ārvalstnieka ģimene” tiek saprasts vismaz viņa dzīvesbiedrs un neprecētie bērni tik ilgi, kamēr atbilstoši uzņēmējas valsts tiesību aktiem tie tiek uzskatīti par nepilngadīgiem un ir strādājošās personas apgādībā.

22. Eiropas Padome ir nodevusi parakstīšanai arī Eiropas Konvenciju par viesstrādnieku juridisko statusu¹². Ģimeņu atkalapvienošanās ir reglamentēta šīs konvencijas 12. pantā. Minētā panta 1. punkts ir izteikts šādi:

“Kādas Līgumslēdzējas puses teritorijā likumīgi nodarbināta viesstrādnieka dzīvesbiedram un viņa neprecētajiem bērniem — tik ilgi, kamēr viņi saskaņā ar uzņēmējas valsts tiesību aktiem tiek uzskatīti par nepilngadi-

11 — Minēts 5. zemsvītras piezīmē.

12 — Minēta 6. zemsvītras piezīmē. Lidz šim Konvenciju ir ratificējušas 8 valstis, to skaitā Spānija, Francija, Itālija, Nīderlande, Portugāle un Zviedrija.

giem un atrodas viņa apgādībā — ir tiesības, balstoties uz tiem pašiem nosacījumiem, ko šī Konvencija paredz viesstrādnieku uzņemšanai un saskaņā ar tiesību aktos vai starptautiskajos līgumos paredzēto uzņemšanas procedūru, pievienoties šim viesstrādniekam jebkuras Līgumslēdzējas puses teritorijā, ar nosacījumu, ka pēdējam savai ģimenei ir pieejams tāds dzīvoklis, kāds tiek uzskatīts par normālu vietējiem strādniekiem tajā reģionā, kurā viņš nodarbināts. Katra Līgumslēdzēja puse uz iepriekš aprakstīto atļaujas izdošanu var attiecināt nogaidīšanas laiku, kas nedrīkst būt ilgāks par divpadsmit mēnešiem.” [Neoficiāls tulkojums]

23. Saskaņā ar šīs konvencijas 1. panta ietvertu definīciju “viesstrādnieki” šīs konvencijas izpratnē ir tikai līgumslēdzējas puses pilsoņi.

2) Starptautiskie nolīgumi

24. 1966. gada 16. decembrī pieņemta Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām¹³ 17. panta ir ietvertas šāda — ECTK 8. pantam līdzīga — garantija:

13 — *UN Treaty Series*, 999. sējums, 171. lpp.

“1. Nedrīkst patvarīgi vai nelikumīgi iejaukties kāda privātajā vai ģimenes dzīvē, patvarīgi vai nelikumīgi apdraudēt viņa dzīvokļa neaizskaramību vai viņa korespondences noslēpumu vai nelikumīgi apdraudēt viņa godu un reputāciju.

2. Katram ir tiesības uz likuma aizsardzību pret šādu iejaukšanos vai šādiem apdraudējumiem.”

25. Turklāt minētā pakta 23. panta 1. punktā ir precizēts, ka:

“Ģimene ir dabiska sabiedrības pamatšūniņa, un tai ir tiesības baudīt sabiedrības un valsts aizsardzību.”

26. Papildus jāmin pakta 24. panta 1. punktu:

“Katram bērnam bez jebkādas diskriminācijas — neatkarīgi no rases, ādas krāsas, dzimuma, valodas, reliģijas, nacionālās vai sociālās izcelšanās, mantiskā stāvokļa vai dzimšanas — ir tiesības uz tādiem aizsardzības līdzekļiem, kādi viņa ģimenei, sabiedrībai un valstij jāsniedz viņam kā mazgadīgajam.”

27. Arī Konvencija par bērna tiesībām¹⁴ ietver normas attiecībā uz ģimeņu atkalpvienošanos. Šīs konvencijas 9. panta 1. punkts nosaka pamatprincipu, ka bērnu nedrīkst šķirt no saviem vecākiem pretēji viņu gribai. Konvencijas 10. panta 1. punkta 1. teikums balstās uz šo principu, lai noteiktu, ka:

“Atbilstoši dalībvalstu saistībām saskaņā ar 9. panta 1. punktu bērna vai viņa vecāku pieteikumi iebraukšanai dalībvalstī vai izbraukšanai no tās ģimenes atkalpvienošanās nolūkā dalībvalstīm jāizskata pozitīvi, humāni un operatīvi.”

28. Ir jāņem vērā arī konvencijas 3. panta 1. punkta vispārējās prasības:

“Visās darbībās attiecībā uz bērniem neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts iestādes vai privātiestādes, kas nodarbojas ar sociālās nodrošināšanas jautājumiem, tiesas, administratīvās vai likumdošanas iestādes, uzmanība pirmkārt tiek veltīta tam, lai vislabāk nodrošinātu bērna intereses.”

29. Tāpat kā Eiropas Padome arī Apvienoto Nāciju Organizācija ir nodevusi parakstīšanai Starptautisko konvenciju par migrējošo darba ņēmēju un to ģimenes locekļu tiesību aizsardzību¹⁵. Piemērojot šīs konvencijas 44. panta 2. punktu, ligumslēdzējām valstīm savas kompetences ietvaros ir jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai atvieglotu migrējošo darba ņēmēju atkalpvienošanos ar laulāto un ar to apgādībā esošiem nepilngadīgajiem bērniem. Lidz šim neviena no Kopienu dalībvalstīm nav ratificējusi šo konvenciju.

30. Visbeidzot, ir jāpiemin arī 1975. gada 24. jūnija Starptautiskās darba organizācijas (ILO) Konvencijas Nr. 143 par migrāciju ļaunprātīgos apstākļos un par vienlīdzīgam iespējām un attieksmi pret migrējošiem darba ņēmējiem¹⁶ 13. pants, kurš ir izteikts šādi:

”1. Katra dalībvalsts var veikt visus nepieciešamos tās kompetencē esošos pasākumus un sadarboties ar citām dalībvalstīm, lai atvieglotu visu migrējošo darba ņēmēju ģimeņu, kuras likumīgi atrodas tās teritorijā, atkalpvienošanos.

15 — Ņujorka, 1990. gada 18. decembris, *UN Treaty Series*, 2220. sējums, I-39481. lpp.

16 — [Konvenciju] ratificējušas 18 valstis, tajā skaitā Kipra, Itālija, Portugāle, Slovēnija un Zviedrija.

14 — Minēta 8. zemspītras piezīmē.

2. Migrējošo darbaņēmēju ģimenes locekļi, uz kuriem attiecas šis pants, ir laulātais, kā arī bērni, tēvs un māte, ja tie atrodas migrējošā darbaņēmēja aizbildniecībā.”

— piespriet Eiropas Parlamentam atļūdzināt tiesāšanās izdevumus.

33. Vācijas Federatīvā Republika un Komisija ir iestājušās šajā lietā Padomes prasījumu atbalstam.

III — Lietas dalībnieku prasījumi

31. Eiropas Parlaments lūdz Tiesu:

— piemērojot EKL 230. pantu, atcelt Direktīvas 2003/86 4. panta 1. punkta pēdējo daļu, 6. pantu, kā arī 8. pantu;

— piespriet atbildētājam atļūdzināt tiesāšanās izdevumus.

32. Padome lūdz Tiesu:

— noraidīt prasību atcelt noteikumus, kas paredzēti Direktīvas 2003/86 4. panta 1. punkta pēdējā daļā, 6. pantā, kā arī 8. pantā, un

IV — Vērtējums

A — Par pieņemamību

1) Par apstrīdamā tiesību akta pastāvēšanu

34. Prasību atcelt tiesību aktu saskaņā ar EKL 230. pantu drīkst vērst tikai pret tiesību aktiem, nevis pret pasākumiem bez juridiski saistoša spēka¹⁷. EKL 63. panta otrā daļā tiek apšaubīts Direktīvas juridiski saistošais spēks. Saskaņā ar šo pantu “pasākumi, [piemēram, kāda bija šajā lietā apspriežamā Direktīva], ko Padome nosaka saskaņā ar [63. panta] 3. un 4. punktu, neliedz dalībvalstīm attiecīgajās jomās atstāt spēkā vai ieviest savus noteikumus, kas ir saderīgi ar šo Līgumu un starptautiskiem nolīgumiem.”

17 — Skat. arī manus 2005. gada 16. jūnija secinājumus apvienotajās lietās C-138/03, C-324/03 un C-431/03 Itālija/Komisija (2005. gada 24. novembra spriedums, Krājums, I-10043. lpp.), 45. punkts, kas ietver tālākas norādes.

35. Doktrīnā EKL 63. panta otro apakšpunktu daļēji interpretē kā tiesības veikt stingrākus aizsardzības pasākumus, piemēram, kuri jau ir noteikti EKL 95. panta 5. punktā, 137. panta 5. punktā, 153. panta 3. punktā un 176. pantā¹⁸. Tomēr šī interpretācija nav pārlicinoša, jo EKL 63. panta otrās daļas mērķis atšķirībā no pantiem par pastiprinātās aizsardzības pasākumiem nav šāda pastiprināta aizsardzība. Taču, tā kā dalībvalstis brīvi var izvēlēties šo citu pasākumu mērķi, Kopienu tiesībās dalībvalstīm nav noteikti saistoši minimālie standarti. Tomēr tikai tieši šāds minimālais standarts atšķirībā no pasākumiem, kuriem pilnīgi nav juridiski saistoša spēka, raksturo pastiprinātās aizsardzības pasākumu iespējamību¹⁹.

36. Stingri ievērojot EKL 63. panta otrās daļas teksta gramatisko interpretāciju, no tās izrietētu, ka atvasinātajām tiesību normām, kas pieņemtas saskaņā ar abiem minētajiem punktiem, proti, it īpaši minētajai Direktīvai, nav ne juridisku seku attiecībā uz valsts tiesībām, ne arī prioritātes piemērošanā, ja valsts tiesībās pastāv atšķirīgas normas²⁰.

Līdz ar to, atbildot uz Tiesas jautājumu, Vācijas valdība apgalvoja, ka 63. panta otrā daļa atļāva dalībvalstīm pieņemt pasākumus vienpusēji. Ja mēs turpinātu šādu argumentāciju, tad pat pilnīga pasākumu neesamība, proti, ja valsts nav veikusi transponēšanu, būtu saderīga ar iepriekš minēto pantu, jo šī neesamība pati par sevi arī veidotu "citu" pasākumu. Līdz ar to pasākumiem, kas ir pieņemti, piemērojot EKL 63. panta pirmās daļas 3. un 4. punktu, juridiskā ietekme būtu samazināta līdz ieteikuma ietekmei²¹. Tomēr Vācijas valdība nevēlas argumentēt tik tālu.

18 — *Fungueiriño-Lorenzo, Visa-, Asyl-, und Einwanderungspolitik vor und nach dem Amsterdamer Vertrag*, 81. un turpmāks lpp. Šajā sakarā skat. arī Røben, no: *Grabitz-Hilf, Das Recht der Europäischen Union*, 1999. gada maija redakcija, EKL 63. pants, 43. punkts.

19 — Attiecībā uz EKL 176. pantu skatīt arī 2000. gada 22. jūnija spriedumu lieta C-318/98 *Fornasar u.c.* (*Recueil*, I-4785. lpp., 46. punkts) un 2005. gada 14. aprīļa spriedumu lieta C-6/03 *Deponiezweckverband Eitelköpfe* (*Recueil*, I-2753. lpp., 27. un turpmākie punkti).

20 — Skatīt, piemēram, Weiß, no: *Streinz, EUV/EGV*, 2003, EKL 63. pants, 68. punkts, un Brechmann, no: *Callies/Ruffert, Kommentar zum EU-Vertrag und EG-Vertrag*, 2. izdevums, 2002, EKL 63. pants, 42. punkts.

21 — Šis ievērojams juridiski saistošais ierobežojums attiecas ne tikai uz minēto direktīvu, bet ietver arī turpmāko tiesību aktu minimumu, kas arī ir balstīti tikai uz EKL 63. panta pirmās daļas 3. un 4. punktu: Padomes 2004. gada 13. decembra Direktīva 2004/114/EK par nosacījumiem attiecībā uz trešo valstu pilsoņu uzņemšanu studiju, skolēnu apmaiņas, prakses vai stažēšanās, nesņemot atalgojumu, vai brīvprātīga darba nolūka (OV L 375, 12. lpp.), Padomes 2004. gada 29. aprīļa Lēmums 2004/573/EK par kopeju lidojumu organizēšanu ar mērķi no divu vai vairāku dalībvalstu teritorijas izraidīt trešo valstu piederīgos, uz kuriem divu vai vairāku dalībvalstu teritorijā attiecas izraidīšanas pasākumi (OV L 261, 28. lpp.), Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/81/EK par uzturēšanās atļaujām, kas izdotas tādiem trešo valstu piederīgajiem, kuri ir cilvēku tirdzniecības upuri vai bijuši iesaistīti darbībās, kas veicina nelegālo imigrāciju, kuri sadarbojas ar kompetentajām iestādēm (OV L 261, 19. lpp.), Padomes 2004. gada 23. februāra Lēmums 2004/191/EK, ar ko nosaka kritērijus un praktiskus pasākumus finanšu traucējumu kompensācijai, kas rodas, piemērojot Direktīvu 2001/40/EK par tādu lēmumu savstarpēju atzīšanu, kas attiecas uz trešo valstu pilsoņu izraidīšanu (OV L 60, 55. lpp.), Padomes 2003. gada 25. novembra Direktīva 2003/110/EK par palīdzību tranzīta gadījumos, lai veiktu izraidīšanu pa gaisa ceļu (OV L 321, 26. lpp.), Padomes 2003. gada 25. novembra Direktīva 2003/109/EK par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji (OV L 16, 44. lpp.), Padomes 2003. gada 14. maija Regula (EK) Nr. 859/2003, ar ko Regulas (EEK) Nr. 1408/71 un Regulas (EEK) Nr. 574/72 noteikumus attiecina arī uz tiem trešo valstu pilsoņiem, uz kuriem minētie noteikumi neattiecas tikai viņu valsts piederības dēļ (OV L 124, 1. lpp.), Padomes 2002. gada 13. jūnija Regula (EK) Nr. 1030/2002, ar ko nosaka vienotu uzturēšanās atļauju formu trešo valstu pilsoņiem (OV L 157, 1. lpp.) un Padomes 2001. gada 28. maija Direktīva 2001/40/EK par tādu lēmumu savstarpēju atzīšanu, kas attiecas uz trešo valstu piederīgo personu izraidīšanu (OV L 149, 34. lpp.).

37. Šāda interpretācija sakrīt ar dažu dalībvalstu iespējamo interesi ieviest iepriekš minēto noteikumu. Sākotnēji attiecībā uz migrācijas politiku ne visas dalībvalstis piekrita kompetences iekļaušanai EKL²².

38. EKL 63. panta pirmās daļas 3. un 4. punktam, kas tika integrēts Līgumā *vienlaicīgi* ar panta otro daļu, zustu jēga un ietekme, ja iepriekš minēto EKL 63. panta otrās daļas interpretāciju izmantotu kā atrunu par labu dalībvalstīm. Šo jauno kompetences normu mērķis nav atļaut ieteikumu izdošanu. Šim mērķim nebūtu vajadzīgs norādīt juridisko pamatu Līgumā, jo K 1. un K 3. pants Līgumā par Eiropas Savienību, līdz šim piemērojamā Māstrihtas līguma redakcijā, jau ietver šādu un, iespējams, vēl plašāku²³ kompetenci. EKL 63. panta pirmās daļas 3. un 4. punkta minētās normatīvās kompetences ieviešanai būtu jārsniedz Kopienų tiesību instruments, kas

22 — Skatīt arī 1996. gada 5. decembra Irijas prezidentūras dokumentu "Eiropas Savienība šodien un rīt", CONF/2500/96, A daļa, I nodaļa, 2. sadaļa. Toreizējais Līguma grozījumu priekšlikums jau reglamentēja likumdošanas kompetences, bet neietvēra otrajai sadaļai līdzīgu klauzulu.

23 — Dalībvalstis toreizējā Savienības līguma ietvaros varēja izdot kopējos viedokļus, pieņemt kopējos pasākumus un ieviest konvencijas.

jautu citu starpā reglamentēt arī migrācijas politikas jautājumus.

39. Lidz ar to Līguma 63. pants ietver pretrunīgas normas²⁴, kuru iedarbību var nodrošināt tikai tas, ka to interpretācijā katrā gadījumā tiek panākts atbilstošs līdzsvars — *praktische Konkordanz* (praktiska saderība)²⁵. Kā, atbildot uz Tiesas uzdotajiem jautājumiem, norādīja Parlaments, Padome un Komisija, otro daļu nevar interpretēt tā, ka šī daļa atceļ uz 3. un 4. punktu balstītu, juridiski saistošu pasākumu spēku. Tā vietā var būt atsaucē uz saderību ar Līgumu, tāpat kā tas ir attiecībā uz Kopienų tiesībām vispār, tādējādi, ka valsts tiesībās noteiktiem pasākumiem, tai skaitā uz 3. un 4. punktu balstītiem pasākumiem, ir jābūt saderīgiem ar atvasinātajām tiesībām²⁶.

24 — Šīs interpretācijas problēmas jau norāda par labu izvēlei Līguma par Konstitūciju Eiropai III-267. panta, proti, noraidīt normu, kas ir salīdzināma ar EKL 63. panta otro daļu.

25 — Skatīt 1995. gada 16. maija Federālās Konstitucionālās tiesas [Bundesverfassungsgericht] spriedumu lietā 1 BvR 1087/91 (*Kruzifix*, BVerfGE 93, 1., 21. punkts, kas ietver tālākas norādes).

26 — Skatīt, piemēram, B. Heilbronner, *European Immigration and Asyl Law under the Treaty*, *Common Market Law Review* 1998, 1047. lpp. (un it īpaši 1051. lpp.). Šķiet, ka tāds pats viedoklis ir arī Komisijai, kura par Direktīvas 2001/40 netransponēšanu Tiesā ir jau iesniegusi četras prasības par valsts pienākumu neizpildi: lieta C-448/04 pret Luksemburgas Lielhercogisti (OV 2004, C 314, 6. lpp.), lieta C-450/04 pret Francijas Republiku (OV 2004, C 314, 7. lpp.), lieta C-462/04 pret Itālijas Republiku (OV 2005, C 6, 30. lpp.) un lieta C-474/04 pret Grieķijas Republiku (OV 2004, C 314, 10. lpp.). Attiecīgās dalībvalstis šajās lietās arī neatsaucās uz EKL 63. panta otro daļu, bet tikai paziņoja, ka tās vel sagatavo [Direktīvas] transponēšanu.

40. Par labu šādai interpretācijai runā arī tas, ka EKL 63. panta pirmās daļas 3. un 4. punktā minēto normatīvo kompetenci var īstenot tikai vienbalsīgi²⁷. Līdz ar to dalībvalstis likumdošanas procesā savas vēlmes var nodrošināt pienācīgā apmērā. Turklāt, ja kāda dalībvalsts vispirms piekristu kādam uz šāda juridiskā pamata balstītam tiesību aktam un vienlaicīgi atstātu spēkā vai pieņemtu šim aktam pretrunā esošas valsts tiesību normas, tad šī valsts nonāktu pretrunā savai iepriekšējai rīcībai (*venire contra factum proprium*)²⁸.

41. Tādēļ [63. panta] otrā daļa nav interpretējama kā tiesību aktu juridiskās ietekmes ierobežojums, bet gan, kā to īpaši uzsvēra Padome, kā Kopienų likumdevēja pienākums atstāt dalībvalstīm pietiekami lielu rīcības brīvību, ja tās pieņem uz 3. un 4. punktu balstītus pasākumus. Šo pienākumu konkrētīzē lielais skaits izvēļu, kuras šī direktīva sniedz dalībvalstīm. Šis tiesiski politiskais pienākums nosaka, ka šaubu gadījumos atvasinātās tiesības, kuras ir pieņemtas, balstoties uz 3. un 4. punktu, jāinterpretē kā tādas, kas nav galīgs saskaņošanas pasākums.

27 — Tā attiecībā uz 3. punkta b) apakšpunktu Padome ar 2004. gada 22. decembra [vienbalsīgu] lēmumu par Eiropas Kopienų līguma 251. panta procedūras piemērošanu noteiktās jomās, kuras atbilst šī Līguma IV sadaļas trešajai daļai (OV L 396, 45. lpp.), no 2005. gada 1. janvāra ievieša balsojumu ar kvalificēto balsu vairākumu.

28 — Skatīt arī manus 2004. gada 8. jūlija secinājumus lietā C-117/03 *Dragaggi* (2005. gada 13. janvāra spriedums, *Recueil*, I-1. lpp., 24. un turpmākie punkti).

42. No tā izriet, ka, neskatoties uz Līguma 63. panta otro daļu, Direktīva principā ir apstrīdams tiesību akts.

2) Par apstrīdēto noteikumu juridisko dabu

43. Tomēr Padome apšaubā to, ka šī prasība ir vērstā pret apstrīdamu tiesību aktu. Pretēji Parlamenta viedoklim tā norāda, ka šī prasība ir nevis pret Kopienų tiesību aktiem, bet gan pret valstu tiesību aktiem — kas būtu nepieņemami. Jānorāda, ka Direktīvas 4. panta 1. punkta pēdējā daļa un 6. punkts, kā arī 8. pants nenosaka dalībvalstu pienākumu pieņemt konkrētas tiesību normas. Tas tikai norāda uz jau eksistējošām dalībvalstu tiesību normām un pieļauj to paturēšanu spēkā. Pēc Padomes domām, Tiesai nav kompetences pārbaudīt dalībvalstu tiesību saderību ar Kopienų tiesību sistēmas pamattiesībām.

44. Savukārt Parlaments un Komisija uzsver, ka apstrīdētās normas ir neatņemama Kopienų tiesību daļa, kura ir pakļauta Tiesas kontrolei, it īpaši attiecībā uz to saderību ar Kopienų tiesību sistēmas pamattiesībām. Kopienų tiesību normas, kas atļauj dalībvalstīm pieņemt iepriekš minētajām pamattiesībām.

sībām pretējus pasākumus, ir pretrunā šīm pamattiesībām.

45. Šajā punktā es piekrižu Parlamenta un Komisijas viedoklim. Padomes iebildums nav pārliecinošs. Padome savos norādītajos argumentos neņem vērā to, ka pat Kopienų tiesību norma, kas atstāj dalībvalstu ziņā izvēli par valsts tiesību normu saglabāšanu vai ieviešanu, zināmos apstākļos ir tāds tiesiskais regulējums, kas var būt pretrunā Kopienų tiesībām. Pirmkārt, šī dalībvalstu izvēle, iespējams, ierobežo ar šo direktīvu nodrošināto tiesību uz ģimenes atkalapvienošanas piemērojamību. Otrkārt, tās ietver pamatotu apgalvojumu, ka apstrīdētie noteikumi ir saderīgi ar Kopienų tiesībām. Ja šāds atzinums netiek apstrīdēts noteiktajā termiņā ar prasību atcelt tiesību aktu, Kopienų vairs pēc savas iniciatīvas nevar celt prasību pret valsts pasākumiem, kuri tikai izmanto šādas paredzētās izvēles iespējas²⁹. Līdz ar to šajā ziņā prasība principā ir pieņemama.

3) Par prasību daļēji atcelt Direktīvu

46. Vācijas valdības iesniegtajā profesores Langenfeldes [*Langenfeld*] eksperta atzinumā

29 — Šajā sakarā skatīt 2004. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-475/01 Komisija/Griekija [tā saukta *Ouzo* lieta] (*Recueil*, I-8923. lpp., 15. un turpmākie punkti).

turklāt ir uzdots arī jautājums, vai šajā lietā pieprasītā dažu Direktīvas normu atcelšana var pieņemami būt prasības priekšmets. Saskaņā ar pastāvošo judikatūru daļēja Kopienų akta atcelšana ir iespējama tikai tad, ja noteikumus, kuru atcelšana tiek prasīta, ir iespējams nodalīt no pārējās akta daļas un ja pilnīga tiesību akta atcelšana pārsniegtu prasības priekšmeta apjomu (*ultra petita*)³⁰. Šo nedalāmo noteikumu daļēja atcelšana mainītu pat šo tiesību aktu būtību³¹. Tomēr šādas izmaiņas var veikt Kopienų likumdevējs³².

47. Kā, atbildot uz Tiesas uzdotajiem jautājumiem, izklāstīja Padome un Vācijas valdība, saskaņā ar iepriekš minētajiem kritērijiem šī prasība ir nepieņemama. Pretēji Parlamenta viedoklim un Komisijas Tiesā izteiktajam viedoklim, Parlamenta apstrīdētos noteikumus objektīvi nav iespējams nodalīt no pārējās Direktīvas. Šajā sakarā nav nozīmes tam, ka citi Direktīvas noteikumi ir piemērojami paši par sevi. Tieši pretēji, apstrīdētie noteikumi, iespējams, ierobežo ar Direktīvu dalībvalstīm noteikto pienākumu nodrošināt

30 — 1972. gada 28. jūnija spriedums lietā C-37/71 *Jamet*/Komisija (*Recueil*, 483. lpp., 10.–12. punkts), 1974. gada 23. oktobra spriedums lietā 17/74 *Transocean Marine Paint*/Komisija (*Recueil*, 1063. lpp., 21. punkts), 1998. gada 31. marta spriedums apvienotajās lietās C-68/94 un C-30/95 Francija u.c./Komisija [Kalija un sāls lieta] (*Recueil*, I-1375. lpp., 256. punkts), 2002. gada 10. decembra spriedums lietā C-29/99 Komisija/Padome [Konvencijas par kodoldrošību lieta] (*Recueil*, I-11221. lpp., 45. punkts) un 2005. gada 24. maija spriedums lietā C-244/03 Francija/Parlaments un Padome [Eksperimentu ar dzīvniekiem lieta] (Krajums, I-4021. lpp., 12. un 21. punkts).

31 — Skatīt spriedumu Eksperimentu ar dzīvniekiem lieta (iepriekš minēts 30. zemsviras piezīmē, 15. punkts).

32 — 2000. gada 5. oktobra spriedums lietā C-376/98 Vācija/Parlaments un Padome (*Recueil*, I-8419. lpp., 117. punkts).

ģimeņu atkalapvienošanās. Ja Tiesa atceltu Direktīvas 4. panta 1. punkta pēdējo daļu, 6. pantu, kā arī 8. pantu, tad tiesības uz ģimenes atkalapvienošanās bez īpašiem ierobežojumiem attiektos arī uz nepilngadīgiem bērniem, kuri attiecīgi ir jaunāki par 12 gadiem vai vecāki par 15 gadiem un neatkarīgi no nogaidīšanas laika. Līdz ar to, atceļot iepriekš minētās Direktīvas normas, tiktu mainīta Direktīvas būtība un Tiesa iejauktos Kopienų likumdevēja kompetencē.

50. Šī iemesla dēļ prasības pamatotību es pārbaudīšu tikai pakārtoti.

B — Par prasības pamatotību

48. Šajā lietā ir arī izslēgts, ka varētu atcelt pārējos nenodalāmos Direktīvas noteikumus, proti, atcelt Direktīvu kopumā. Šāda atcelšana pārsniegtu Parlamenta noteikto prāvas priekšmetu un nebūtu savienojama ar prasības mērķi, jo tādā gadījumā Kopienų tiesībās nepastāvētu tiesības uz ģimenes atkalapvienošanās³³.

51. Parlamenta prasība balstās uz pamatu par pamattiesību uz ģimenes aizsardzību pārkāpumu un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu. Tādējādi vispirms ir jāpārbauda, vai likumdošanas procesā nav pieļautas kļūdas.

1) Par likumdošanas procesu attiecībā uz Direktīvas 4. panta 6. punktu

49. Tādēļ prasība ir nepieņemama.

52. Ir jāpārbauda likumdošanas process attiecībā uz Direktīvas 4. panta 6. punktu. Parlaments norāda, ka Padome tam nav iesniegusi minētos grozījumus atzinuma sniegšanai.

33 — Šeit nav vajadzības atbildēt uz jautājumu, vai Tiesa varētu atsevišķi atcelt apstrīdētos noteikumus, sniedzot prejudiciālu nolēmumu, ja tie izrādītos pretlikumīgi. Tomēr daudzie noteikumi drīzāk liek domāt, ka arī šajā lietā Direktīvas atsevišķu daļu nelikumība ļautu atcelt tikai visu Direktīvu kopumā, nevis tikai tās daļu.

53. Parlaments savu prasību nebalsta uz to, ka netika pieprasīts tā atzinums. Tādēļ rodas jautājums, vai Tiesai pēc savas iniciatīvas ir jānorāda uz procesuālo pārkāpumu, kas bija šajā atzinuma nepieprasīšanas faktā. Prasībā

atcelt tiesību aktu, kas iesniegts atbilstoši EOTK līguma 33. pantam, Tiesa jau pēc savas iniciatīvas ir spriedusi par procesuāliem pārkāpumiem³⁴. Ģenerālvokāts Ruiss-Harabo Kolomers [*Ruiz-Jarabo Colomer*] šo judikatūru interpretē tā, ka arī EKL 230. panta ietvaros vismaz nekompetenci un būtiskus formu pārkāpumus Tiesa var izskatīt pēc savas iniciatīvas³⁵. Attiecībā uz darbojošās iestādes atbildību šī pārbaude pēc savas iniciatīvas arī ir saderīga ar Tiesas judikatūru³⁶. Procesuālās ekonomijas un juridiskās drošības pamatprincipi atbalsta vienādu attieksmi pret procesuālajiem pārkāpumiem, ja Tiesai tie top zināmi prasības atcelt tiesību aktu ietvaros. Līdz ar to šajā lietā ir jāpārbauda, vai Parlaments attiecībā uz Direktīvas 4. panta 6. punktu tika uzklausīts pietiekamā apmērā.

54. Saskaņā ar Līguma 63. panta un 67. panta 1. punkta saistītajiem noteikumiem Padome pieņem lēmumu pēc apspriedes ar Parlamentu. Atkārtota apspriede ar Parlamentu ir nepieciešama katru reizi, ja pieņemamā teksta gala redakcija kopumā būtiski atšķiras

no redakcijas, par kuru Parlaments jau tika uzklausīts, izņemot gadījumus, ja šie grozījumi būtībā atbilst paša Parlamenta izteiktajam vēlmēm³⁷.

55. Nav iespējams secināt, ka ar Parlamentu ir bijusi apspriede saistībā ar Direktīvas 4. panta 6. punktu. Padome pēdējo reizi apspriedās ar Parlamentu ar 2002. gada 23. maija vēstuli. Saskaņā ar manā rīcībā esošo informāciju Direktīvas 4. panta 6. punkts pirmo reizi parādās Padomes dokumentos 2003. gada 25. februārī, kad prezidentūra, ņemot vērā Austrijas delegācijas iebildumus, ieteica veikt attiecīgos grozījumus³⁸. Parlaments savu gala viedokli par Direktīvu puda tikai 2003. gada 9. aprīlī³⁹. Tomēr nav norādes uz to, ka Padome ir informējusi Parlamentu par Direktīvas projekta grozījumiem un apspriedusies ar Parlamentu par šiem grozījumiem. Tā kā Padome šajā punktā neiebilst Parlamentam, tad ir jāuzskata, ka Parlamentam nebija iespējas sniegt savu atzinumu par Direktīvas 4. panta 6. punktu.

34 — 1954. gada 21. decembra spriedums lietā 1/54 Francija/Augstā iestāde (*Recueil*, 7. lpp., it īpaši 31. lpp.) un 1960. gada 10. maija spriedums lietā 19/58 Vācija/Augstā iestāde (*Recueil*, 483., 500. lpp.).

35 — 2005. gada 28. aprīļa secinājumi apvienotajās lietās C-346/03 un C-529/03 *Atzeni* u.c. (Krājums, I-1875. lpp., 70. punkts) un 2004. gada 16. decembra spriedums lietā C-110/03 *Belgija/Komisija* (Krājums, I-2801. lpp., 29. punkts).

36 — Attiecībā uz Komisiju skatīt 2000. gada 13. jūlija spriedumu lietā C-210/98 P *Salzgitter/Komisija* (*Recueil*, I-5843. lpp., 56. punkts).

37 — 1992. gada 16. jūlija spriedums lietā C-65/90 *Parlaments/Padome* [Kravas autotransporta pārvadājumu lieta] (*Recueil*, I-4593. lpp., 16. punkts), 1993. gada 5. oktobra spriedums apvienotajās lietās no C-13/92 līdz C-16/92 *Drießen* u.c. (*Recueil*, I-4751. lpp., 23. lpp.) un 1994. gada 5. oktobra spriedums lietā C-280/93 *Vācija/Padome* [Banānu tirgus organizācijas lieta] (*Recueil*, I-4973. lpp., 38. punkts).

38 — 2003. gada 25. februāra prezidentūras piezīme, Padomes dokuments Nr. 6585/03, 9. lpp., 3. zemsvirvas piezīme.

39 — 2003. gada 9. aprīļa Eiropas Parlamenta likumdošanas atzinums par Padomes Direktīvas attiecībā uz ģimenes atkalapvienošanās tiesībām grozījumu priekšlikumu (OV C 64E, 283. un 373. lpp.). Pamatojums izriet no Eiropas Parlamenta deputātes Cerdeiras Morterero [*Cerdeira Morterero*] 2003. gada 24. marta ziņojuma A5-0086/2003.

56. Salīdzinājumā ar sistēmu, kas tika iesniegta apspriedei ar Parlamentu, Direktīvas 4. panta 6. punkts atļauj dalībvalstīm ierobežot nepilngadīgu bērnu tiesības uz atkalapvienošanos ar ģimeni. Ja nebūtu Direktīvas 4. panta 6. punkta, tad arī bērniem, kuri ir sasnieguši 15 gadu vecumu, būtu tiesības atkalapvienoties ar ģimeni. Līdz ar to šī noteikuma ieviešana ir būtiski mainījusi Direktīvas tekstu.

57. Direktīvas 4. panta 6. punktā ietvertais tiesību uz ģimenes atkalapvienošanos ierobežojums ir pretrunā Parlamenta skaidrai vēlmei atvieglot ģimeņu atkalapvienošanos, kā to paredzēja Padomes iesniegtais [Direktīvas] projekts⁴⁰, un it īpaši atļaut visiem nepilngadīgajiem bērniem ieceļot teritorijā, neatkarīgi no to vecuma⁴¹.

58. Līdz ar to pirms Direktīvas pieņemšanas bija vēlreiz jāapspriežas ar Parlamentu. Tādējādi Direktīva, it īpaši tās 4. panta 6. punkts, ir pieņemta, pārkāpjot piemērojamās procesuālās normas.

40 — Skatīt it īpaši iepriekš 39. zemsvītras piezīmē minētā atzinuma 22.–25. grozījumus.

41 — Skatīt it īpaši iepriekš 39. zemsvītras piezīmē minētā atzinuma 26. grozījumu.

2) Par ģimenes aizsardzību kā cilvēktiesībām

a) Par cilvēktiesību aizsardzības standartiem

59. Tiesa uzsver, ka pastāvīgajā judikatūrā, ko apstiprina arī Vienotā Eiropas akta preambula un LES 6. panta 2. punkts, Kopienu tiesības aizsargā pamattiesības, kas izriet no 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas vai no kopējām dalībvalstu konstitucionālajām tradīcijām, piemēram, vispārējiem Kopienu tiesību principiem. It īpaši tas ietver ECTK 8. pantā minētās tiesības uz ģimenes aizsardzību⁴².

60. Ciktāl tas attiecas uz šo lietu, Pamattiesību hartas 7. pants, uz kuru lielā mērā atsaucas Direktīvas otrais apsvērumus, ir identisks ECTK 8. pantam. Piemērojot Hartas 52. panta 3. punkta pirmo teikumu (Līgums par Konstitūciju Eiropai, II-112. pants), tam ir jābūt tādai pašai nozīmei un piemērošanas apjomam kā minētajai konvencijai.

61. Attiecībā uz ģimenes aizsardzību uzturēšanās tiesību jomā Tiesa turklāt ir ņēmusi

42 — 2002. gada 11. jūlija spriedums lietā C-60/00 *Carpenter* (*Recueil*, I-6279. lpp., 41. punkts) un 2003. gada 23. septembra spriedums lietā C-109/01 *Akrich* (*Recueil*, I-9607. lpp., 58. punkts).

vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk tekstā — “ECT”) ECTK 8. panta interpretāciju. Balstoties uz šo pantu, Tiesa nosprieda, ka, pat ja ECTK 8. pants kā tāds negarantē ārvalstnieka tiesības ieceļot kādā noteiktā valstī vai tur uzturēties, personas izraidīšana no valsts, kurā dzīvo tās tuvākie radnieki, tomēr var būt ģimenes dzīves neaizskaramības, ko aizsargā ECTK 8. panta 1. punkts, pārkāpums. Šāda rīcība pārkāpj ECTK, ja tā neatbilst šī paša panta 2. punkta prasībām, proti, ja šī rīcība nav “paredzēta likumā”, ja tā nebalstās uz vienu vai vairākiem šajā punktā noteiktajiem mērķiem, ja tā “nav nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā”, tas nozīmē — ja šo rīcību nepamato “neatliekamas sociālas vajadzības” un it īpaši ja šī rīcība nav pietiekami samērīga ar izvirzīto mērķi⁴³.

62. Tiesa šo judikatūru izveidoja, pamatojoties uz lietām par Eiropas Savienības pilsoņu ģimenes locekļu, kuri bija iekārtojušies uz dzīvi citā dalībvalstī, uzturēšanās tiesībām. Šajās lietās ar Kopienu tiesībām pamatotās Eiropas Savienības pilsoņa uzturēšanās tiesības kopā ar tiesībām uz ģimenes aizsardzību, it īpaši kā tās tiek īstenotas Kopienas tiesībās, rada tādas uzturēšanās tiesības, kuras var ierobežot tikai izņēmuma gadījumos un pie

ļoti stingriem nosacījumiem⁴⁴. Citi īpašie noteikumi var izrietēt no asociācijas nolīgumiem⁴⁵.

63. Turpretī attiecībā uz to ģimeņu, kuru locekļi ir tikai un vienīgi trešo valstu pilsoņi, atkalapvienošanās Kopienas tiesības neparedz līdzvērtīgas normas uzturēšanās atļauju jomā. Līdz ar to Tiesas apgalvojums, ko esmu izklāstījis iepriekš, nevar tieši piemērot un ir nepieciešama atsauce uz ECT judikatūru. Noteicošais šajā lietā ir ģimenes aizsardzībai piemītošais *cilvēktiesību* raksturs un tas, ka tieši ieceļošanas un uzturēšanās jomā šīs tiesības ir atšķirīgas no Kopienas pilsoņu pamattiesībām tādā veidā, ka parasti tām ir plašāka piemērošanas joma.

64. ECT ir atzinusi ģimenes locekļu dzīvošanu vienkopus kā ģimenes dzīves pamatelementu ECTK 8. panta izpratnē. Valsts pasākumi, kuri kavē [ģimenes] kopdzīvi, piemēram, aizbildņa tiesību atņemšana⁴⁶,

43 — Spriedums lietā *Carpenter*, 42. punkts, un lietā *Akrich*, 59. punkts (abi iepriekš minēti 42. zemsvirtras piezīmē).

44 — Skatīt manus 2005. gada 10. marta secinājumus lietā C-503/03 *Komisija/Spānija* (2006. gada 31. janvāra spriedums, Krājums, I-1097. lpp., 37. punkts, kas ietver tālākas norādes).

45 — Šeit galvenokārt ir runa par tiesībām, kas izriet no EEZ.

46 — Skatīt 1989. gada 22. jūnija ECT spriedumu lietā *Erriksson/Zviedrija* (A sērija, Nr. 156, 58. pants).

aizliegums sazināties⁴⁷ vai ģimenes locekļu izraidīšana⁴⁸, ir šo cilvēktiesību pārkāpums. Šādu cilvēktiesību pārkāpumu var pamatot tikai ar tiem pamatiem, kas ir uzskaitīti ECTK 8. panta 2. punktā.

65. Pēc ECT uzskata atteikums atkalapvienot ģimeni nav pārkāpums ECTK 8. panta izpratnē, kam būtu nepieciešams īpašs pamatojums. Ģimenes atkalapvienošanās jomā tā ECTK 8. pantu neinterpretē kā cietušā indivīda aizstāvības tiesības, bet gan kā iespējamo juridisko pamatu, uz kura balstīt šādas tiesības.

66. It īpaši ECT skaidri noraida to, ka no ECTK 8. panta izriet *vispārējs* pienākums atkalapvienot ģimeni tikai ar vienu mērķi — lai nodrošinātu ģimenes izvēli dzīvot kādā noteiktā valstī. Tā uzskata, ka ģimenes atkalapvienošanās attiecas gan uz ģimenes dzīvi, gan uz ieceļošanu. Tā uzsver, ka valsts pienākuma atļaut tajā dzīvojošiem ieceļotājiem atkalapvienoties ar vecākiem apjoms ir atkarīgs no ieinteresēto personu situācijas un vispārējām interesēm. Saskaņā ar starptautis-

kajām tiesībām valstīm ir tiesības, nepārkāpjot savus pienākumus, kas izriet no līgumiem, kontrolēt nepilsoņu ieceļošanu tās teritorijā. Valstīm šajā sakarā ir plaša rīcības brīvība⁴⁹.

67. Uz šī pamata ECT trijās no četrām lietām, kurās tā nosprieda pēc būtības, atteicās piekrist ģimenes atkalapvienošanās tiesībām uzņēmējā dalībvalstī, citu starpā ar pamatojumu, ka kopīga ģimenes dzīve bija iespējama arī izcelsmes valstī⁵⁰. Turpmākie spriedumi, kuros prasības tika noraidītas kā nepieņemamas, apstiprina šo judikatūru⁵¹.

68. Tomēr spriedums lietā *Sen* parāda, ka nepieciešamā līdzvarošana konkrētos gadījumos var pamatot bērnu tiesības atkalapvienoties ar ģimeni. Šajā spriedumā ECT uzskatīja, ka pastāvēja šķēršļi, lai ģimene varētu atgriezties izcelsmes valstī. Šajā sakarā ECT balstījās uz apstākli, ka *Sen* laulātajam pārim bez tā bērna, kurš vēlējās atkalapvienoties ar ģimeni, bija bērni, kuri bija

47 — Skatīt 2000. gada 13. jūlija ECT spriedumu lietā *Elsholz/Vācija* (*Recueil des arrêts et décisions* 2000-VIII, 44. pants).

48 — Skatīt 1997. gada 26. septembra ECT spriedumu lietā *Mehemi/Frāncija* (*Recueil des arrêts et décisions* 1997-VI, 27. pants).

49 — Skatīt 1985. gada 28. maija ECT spriedumu lietā *Cabales un Balkandali*/Apvienotā Karaliste (A sērija, Nr. 94, 67. un turpmākie punkti), 1996. gada 19. februāra spriedumu lietā *Gül/Sveice* (*Recueil des arrêts et décisions* 1996-I, 38. punkts), 1996. gada 28. novembra spriedumu lietā *Ahmut/Nīderlande* (*Recueil des arrêts et décisions* 1996-VI, 63. un 67. punkts), kā arī 2001. gada 21. decembra spriedumu lietā *Sen/Nīderlande* (31. un 36. punkts).

50 — Spriedumi lietās *Abdulaziz*, 68. pants, *Gül*, 39. pants, *Ahmut*, 70. pants (visi iepriekš minēti 49. zemsviras piezīmē). Spriedums lietā *Abdulaziz* tika pieņemts vienbalsīgi, bet spriedums lietā *Gül* tika pieņemts ar septiņām balsīm pret divām un spriedums lietā *Ahmut* ar piecām balsīm pret četrām.

51 — Skatīt, piemēram, 2003. gada 23. marta ECT spriedumu lietā *I. M./Nīderlande*, 2003. gada 13. maija spriedumu lietā *Chandra/Nīderlande*, 2004. gada 6. jūlija spriedumu lietā *Ramos Andrade/Nīderlande* un 2005. gada 5. aprīļa spriedumu lietā *Benamar/Nīderlande*.

piedzimuši uzņēmējā valstī, tajā uzauguši un integrējušies⁵². Citi lēmumi par pieņemamību liek domāt, ka arī citi apstākļi var izraisīt tiesības uz atkalapvienošanos ar ģimenes locekļiem⁵³. Šajā sakarā var runāt, piemēram, par atsevišķu ģimenes locekļu politisko vajāšanu⁵⁴ vai īpašām, izcelsmes valstī neārstējamām medicīniskām vajadzībām.

ka pozitīvu tiesību uz ģimenes atkalapvienošanos gadījumā līdzsvarošana, kas ir vajadzīga atteikuma gadījumā, jau ir šo tiesību sastāvdaļa⁵⁶.

69. Spriedums lietā *Sen* it īpaši parāda, ka galvenokārt tās ir attiecīgo bērnu intereses, kas var pamatot tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos uzņēmējā dalībvalstī. Šī tendence ir novērojama arī Cilvēktiesību komisijas lēmumā lietā *Winata* par Starptautiskā pakta par pilsoniskām un politiskām tiesībām 17., 23. un 24. panta piemērojamību⁵⁵. Līdzīga tendence izriet no Konvencijas par bērnu tiesībām 3., 9. un 10. panta.

71. Tāpat ir jārikojas arī Kopienas tiesībās. Lai gan Tiesa jau spriedumos lietās *Akrich* un *Carpenter* skaidri uzsvēra nepieciešamību pamatot ģimenes atkalapvienošanās atteikumu, taču šī nepieciešamība tieši izriet no tā, ka Kopienas pilsoņiem ir daudz plašākas piemērojamības tiesības⁵⁷. Turpretī, ja priekšnoteikumi tiesību esamībai tiek traktēti tik šauri kā ECT judikatūrā, tad parasti nevar pamatot pārkāpumu, kas izpaužas kā atteikums. Attiecīgie apsvērumi ir jau daļa no jautājuma, vai šādas tiesības pastāv, vērtējuma⁵⁸. Pretēji Parlamenta viedoklim tādā gadījumā nav nepieciešams pamatot nepilngadīgo bērnu iecelošanas un uzturēšanās tiesību atteikumu atbilstoši ECTK 8. panta 2. punktam.

70. ECT lietā *Sen* vairs atsevišķi neapskatīja jautājumu par ģimenes atkalapvienošanās atteikuma pamatojumu. Tieši pretēji, šķiet,

52 — Spriedums lietā *Sen* (iepriekš minēts 49. zemsvītras piezīmē, 40. pants).

53 — Skatīt 2004. gada 19. oktobra ECT spriedumu lietā *Tuquabo-Tekle/Niederlande* un 2004. gada 14. septembra spriedumu lietā *da Silva* un *Hoogkamer/Niederlande* par prasības pieņemamību.

54 — No tā loģiski izriet, ka Direktīvas 10. panta 1. punkts izslēdz 4. panta 1. punkta pēdējā apakšpunkta piemērošanu arī bēgļu gadījumā.

55 — 2001. gada 16. augusta paziņojums Nr. 930/2000: Austrālija, CCPR/C/72/D/930/2000, 7.1–7.3 punkts, (Jurisprudence), [http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/488b0273fa4feb1bc1256ab7002e5395?Opendocument](http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/488b0273fa4feb1bc1256ab7002e5395?Opendocument).

56 — Tomēr skatīt arī tiesneša Martensa [*Martens*], ko apstiprina tiesnesis Ruso [*Russo*], mazākuma viedokli spriedumā lietā *Giil* (minēts iepriekš 49. zemsvītras piezīmē, 6. un turpmākie punkti), kurā nav apšaubīta pozitīvo tiesību kvalifikācija, bet ir veikta klasiska attaisnojošo pamatu analīze. Skatīt arī tiesneša Tora Viljalmsona [*Thór Vilhjálmsson*] un tiesneša Bernharda [*Bernhardt*] atsevišķos, bet vienādos mazākuma viedokļus spriedumā lietā *Abdulaziz* (iepriekš minēts 49. zemsvītras piezīmē), kuri pamato savu viedokli, atsaucoties uz ECTK 8. panta 2. punktu.

57 — Skatīt iepriekš 61. punktu.

58 — Šī ir patiesā atšķirība starp tiesneša Martensa [*Martens*], kurš pārstāvēja mazākuma viedokli (iepriekš minēts 56. zemsvītras piezīmē), un ECT viedokļiem: Martenss piekrit daudz plašākām tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos nekā ECT.

72. *Sākotnēji* ir jāatzīmē, ka, piemērojot ECTK 8. pantu, ģimenes dzīves aizsardzība var izņēmuma kārtā pamatot tiesības uz ģimenes atkalapvienošanas uzņēmējā valstī, ja ir līdzsvarotas attiecīgās personas visas būtiskās intereses un vispārējās [sabiedrības] intereses.

73. Eiropas Sociālās hartas 19. panta 6. punkts un citi starptautisko tiesību nolīgumi arī neļauj secināt, ka pastāv *plašākas* tiesības ģimenes atkalapvienošanās jomā uzņēmējā valstī ģimenes dzīves aizsardzības cilvēktiesību ietvaros⁵⁹.

74. Par šo punktu vairāki faktori norāda, ka Sociālās hartas 19. panta 6. punkts paredz daudz plašākus kritērijus nekā ECTK attiecībā uz migrējošo darba ņēmēju atkalapvienošanas ar ģimeni uzņēmējā valstī. Vismaz interešu līdzsvarošanas ietvaros nav pietiekami pierādīt tikai to, ka ģimenes dzīve ir iespējama izcelsmes valstī. Tieši pretēji, jāpierāda, ka ģimenes atkalapvienošanai uzņēmējā valstī pastāv objektīvi šķēršļi. Šajā lietā šķiet nozīmīgi arī tas, ka Sociālās hartas 19. panta 6. punkts kopā ar tās pielikumā esoša aizsargājamo personu definīciju ir

pretrunā tam, ka tiek noteikts vecuma ierobežojums nepilngadīgo bērnu ieceļošanai un uzturēšanās tiesībām⁶⁰. Turklāt Eiropas Sociālo tiesību komiteja, kura uzrauga Sociālās hartas īstenošanu, savā lēmumu pieņemšanas praksē līdz šim ir atzinusi nogaidīšanas laiku tikai līdz vienam gadam un savukārt nepiekrīt nogaidīšanas laikam trīs vai vairāk gadu garumā⁶¹. Visbeidzot, ECT savā nesējā judikatūrā ECTK atsaucās uz Sociālās hartas noteikumiem un tās komitejas pieņemto lēmumu praksi, lai interpretētu un piemērotu ECTK un it īpaši tās 8. pantu⁶².

75. Tomēr ECT nekad nav atsaukusies uz Sociālās hartas 19. panta 6. punktu, it īpaši tā to nav darījusi saistībā ar savu judikatūru ģimenes atkalapvienošanās jomā. Šāda rīcība ir loģiska, ja to ņem vērā vienlaicīgi ar

59 — Šajā sakarā Vācijas Federālās Konstitucionālās tiesas spriedums nosprieda attiecībā uz Eiropas Sociālo hartu, skat. *BverfGE* 76, 1 (82. un turpmākie punkti) — tiesības uz ģimenes atkalapvienošanas. Šajā sakarā skatīt arī *citu* Eiropas Sociālās hartas noteikumu šauru interpretāciju 1978. gada 15. jūnija spriedumā lietā 149/77 *Defrenne III* (*Recueil*, 1365. lpp., 26/29. punkts) un 1988. gada 2. februāra spriedumā lietā 24/86 *Blaizot* (*Recueil*, 379. lpp., 17. punkts), kā arī 1999. gada 28. janvāra ģenerāldokāta Džeikobsa [*Jacobs*] secinājumus lietā C-67/96 *Albany* (1999. gada 28. februāra spriedums, *Recueil*, I-5751. lpp., 146. punkts) un 1988. gada 15. jūnija ģenerāldokāta Lenca [*Lenz*] secinājumus lietā 236/87 *Bergemann* (1988. gada 22. decembra spriedums, *Recueil*, 5125. lpp., 28. punkts).

60 — Skatīt iepriekš 21. punktu.

61 — *Digest of the Case Law of the ECSC*, 2005. gada marta redakcija, 84. lpp., http://www.coe.int/T/F/Droits_de_l'Homme/Cse?digest_bil_mars_05.pdf. Skatīt arī *Conclusions 2004*, 1. sējuma 89/174. daļu attiecībā uz Igauniju un *Conclusions XVI-1*, 2. sējuma 72/257. daļu attiecībā uz Nīderlandi, kas atsauca uz *Conclusions I*, 216. lpp. (līdzīgi 363/374. daļai attiecībā uz Vāciju). Visi materiāli pieejami šādā interneta vietnē: <http://hudoc.esc.coe.int/esc/search/default.asp>.

62 — 2004. gada 27. jūlija ECT spriedums lietā *Sidabras* un *Dziautas*/Lietuva, 47. punkts [amatu aizliegums], 2003. gada 30. septembra spriedums lietā *Koua Poirrez*/Francija, 29. un 39. punkts [tiesības uz sociāliem pabalstiem], kā arī 2002. gada 2. jūlija spriedums lietā *Wilson, National Union of Journalists u.c./Apvienotā Karaliste*, 40., 32. un turpmākie punkti un 37. punkts [arodbiedrību diskriminācija]. Tiesa līdz šim attiecībā uz ārpusstiesas kontroles iestādes pieņemto lēmumu ir pieņēmusi tikai vienu noraidošu spriedumu, šajā gadījumā ar Starptautisko paktu par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām izveidotās Cilvēktiesību komitejas lēmumu 1998. gada 17. februāra spriedumā lietā C-249/96 *Grant* (*Recueil*, I-621. lpp., 46. un turpmākie punkti).

Sociālās hartas I daļas 19. punktu, saskaņā ar kuru ģimenes atkalapvienošanās jomā piemērojamās normas piešķir tiesības tikai līgumslēdzēju valstu pilsoņiem⁶³. Līdz ar to Komitejas atzinumi, kas pamatojas uz šo noteikumu, nevar vispārīgā veidā apstiprināt, kas pastāv tādu trešo valstu pilsoņu, kādi ir šajā lietā, vispārējas tiesības un cilvēktiesības uz ģimenes atkalapvienošanās. Līdz ar to, kā tas ir attiecībā uz visām citām tiesībām, kas sniedz plašāku nodrošinājumu Eiropas Savienības pilsoņiem, Sociālās hartas 19. panta 6. punkts nevar pamatot plašākas cilvēktiesības uz ģimenes atkalapvienošanās kā tās, kas izriet no ECT judikatūras.

Direktīvas pieņemšanas laikā akceptēja visas toreizējās ES dalībvalstis, šo konvenciju līdz šim brīdim ir ratificējusi tikai daļa ES dalībvalstu.

77. Savukārt šķiet, ka Starptautiskā konvencija par migrējošo darba ņēmēju tiesību aizsardzību paredz universālas tiesības, taču to līdz šim vēl nav ratificējusi neviena dalībvalsts. Turklāt Starptautiskās Darba organizācijas (ILO) Konvencija Nr. 143 par migrāciju ļaunprātīgos apstākļos un par vienlīdzīgam iespējām un attieksmi pret migrējošiem darba ņēmējiem neietver obligātas saistošas normas par ģimenes atkalapvienošanās, bet ietver tikai norādi, ka dalībvalstīm ir iespēja atvieglot ģimenes atkalapvienošanās.

76. Tieši tādu pašu iemeslu dēļ nevar ņemt vērā arī Eiropas Konvencijas par viesstrādnieku juridisko statusu noteikumus. Arī šī konvencija nosaka tiesības tikai konvenciju ratificējušo valstu pilsoņiem. Atšķirībā no Sociālās hartas 19. panta 6. punkta, kuru

78. Pat ja ņem vērā Eiropas Sociālo hartu un citus starptautiskos nolikumus, no tiem nevar secināt trešo valstu pilsoņu ģimenes locekļu tiesības uz ģimenes atkalapvienošanās uzņēmējā valstī. Tomēr gan Padome, gan Komisija atzīst, ka izņēmuma kārtā, pamatojoties uz visaptverošu katra atsevišķā gadījuma visu apstākļu izvērtēšanu, šādas tiesības tiem var atzīt. No tā Komisija šajā lietā pareizi secina, ka Kopienu tiesības nepieļauj sistemātiskus ierobežojumus bērnu tiesībām atkalapvienoties ar ģimeni, bet tām jāparedz

63 — Varbūt tieši šī iemesla dēļ Direktīvas 3. panta 4. punkta b) apakšpunktā ir atzīts, ka dalībvalstīm, ciktāl tās ir Eiropas Sociālās hartas un/vai Eiropas Konvencijas par viesstrādnieku juridisko statusu līgumslēdzējas valstis, varētu būt daudz plašāki pienākumi pret migrējošajiem darba ņēmējiem no citām dalībvalstīm ģimeņu atkalapvienošanās jomā, nekā tas izrietētu tikai un vienīgi no Direktīvas (un ECTK 8. panta).

pietiekama rīcības brīvība šādiem izņēmuma gadījumiem⁶⁴.

b) Apstrīdēto noteikumu pārbaude

79. Tālāk jāpārbauda, vai apstrīdētie noteikumi atstāj pietiekami plašu rīcības brīvību, lai tos varētu piemērot atbilstoši cilvēktiesību normām, ja ģimenes dzīves aizsardzības princips izņēmuma kārtā rada tiesības uz ģimenes atkalpvienošanu uzņēmējā valstī.

80. Taču pretēji Parlamenta daļēji pārstāvētajam viedoklim, šim izņēmumam nav jābūt skaidri paustam dažādos noteikumos. Kā Parlaments to atzinis citos dokumentos un kā to turklāt izklāsta arī citi attiecīgie lietas dalībnieki, Kopienu tiesību noteikumi ir saderīgi ar pamattiesībām, ja tos var interpretēt atbilstoši pamattiesībām Kopienu tiesību sistēmā⁶⁵.

64 — Lidzīgs viedoklis attiecībā uz cilvēktiesību prasībām Austrijas tiesībā ir arī Austrijas Konstitucionālajai tiesai [*Verfassungsgerichtshof*], ko tā puda savā 2003. gada 8. oktobra spriedumā lietā G 119, 120/03-13 (http://www.vfgh.gv.at/press/G119_13_03.pdf, 20. un turpmākās lpp.).

65 — 1989. gada 13. jūlija spriedums lietā 5/88 *Wachauf* (*Recueil*, 2609. lpp., 19. punkts).

81. Saderīga interpretācija ir saistoša arī dalībvalstīm, transponējot direktīvas. Dalībvalstīm jānodrošina, ka tās nebalstās uz tādu direktīvas interpretāciju, kas ir pretrunā Kopienu tiesību sistēmā aizsargātajām pamattiesībām vai citiem Kopienu tiesību vispārējiem principiem⁶⁶. Šīs direktīvas ietvaros Kopienu likumdevējs to skaidri formulējis šīs Direktīvas otrajā apsvērumā, norādot, ka tas pieņēmis tiesību aktu atbilstoši cilvēktiesību normām par ģimenes aizsardzību.

82. Tātad pretēji Parlamenta iesniegtā raksta dažās rindkopās pārstāvētajam viedoklim šajā lietā nav svarīgi, kādus noteikumus dalībvalstis, iespējams, paredz izdot, lai pilnībā izmantotu rīcības brīvību, ko tām sniedz apstrīdētie noteikumi, bet ir svarīgi, kuras dalībvalstu tiesību normas ir likumīgas šo noteikumu interpretēšanai atbilstoši Kopienu tiesībām.

Par Direktīvas 4. panta 1. punkta pēdējo daļu

83. Direktīvas 4. panta 1. punkta pēdējā daļa paredz, ja bērns ir vecāks par 12 gadiem un

66 — 2003. gada 6. novembra spriedums lietā C-101/01 *Lindqvist* (*Recueil*, I-12971. lpp., 87. punkts), skat. arī 2005. gada 26. aprīļa spriedumu lietā C-376/02 *Stichting "Goed Wonen"* (*Krajums*, I-3445. lpp., 32. punkts).

ierodas atsevišķi no pārējās ģimenes, dalībvalsts pirms ieceļošanas un uzturēšanās atļaujas piešķiršanas saskaņā ar šo Direktīvu var pārbaudīt, vai šis bērns izpilda nosacījumus par integrāciju. Šī norma ir saderīga ar ģimenes aizsardzības principu, ja nosacījums par integrāciju pieļauj ģimenes atkalapvienošanos, ciktāl atkalapvienošanās ir nepieciešama pēc veiktās katra gadījuma apstākļu atsevišķas izvērtēšanas, kā noteikts ECTK.

84. Parlaments uzskata, ka šī iespēja ir izslēgta, jo integrācijas nosacījumi nedod rīcības brīvību, lai ņemtu vērā ģimenes intereses⁶⁷. Taču Parlamenta uzskats ir maldīgs. Nosacījumi par integrāciju norāda, ciktāl ieceļotājs ir vai var tikt integrēts uzņēmējā valstī. Šeit runa ir gan par uzņēmējas valsts interesēm integrēt ieceļotājus savas valsts sabiedrībā, gan par migrējošā darba ņēmēja interesi nedzīvot izolēti. Ģimenei šeit var būt nozīme no abām perspektīvām, it īpaši, ja uzņēmējā valstī jau dzīvo daudzi labi integrējušies ģimenes locekļi.

85. Nosacījums par integrāciju ļauj it īpaši izņēmuma gadījumos ņemt vērā pastāvošās

67 — Kritika, kas ir izteikta Komisijas istenojātā ekspertu sadarbības tīkla 2003. gada pārskatā par pamattiesībām, ko šajā pašā nozīmē pieminēja arī Parlaments. http://europa.eu.int/comm/justice_home/cfr_cdf/doc/report_eu_2003_en.pdf, 55. lpp.

tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos. Dalībvalstīm, lai varētu piemērot jēdzienu “nosacījums par integrāciju”, šis jēdziens ir jākonkretizē. Konkretizēšana nevar notikt patvaļīgi, tajā ir jāņem vērā jēdziena “nosacījums par integrāciju” saturs un mērķis, kā arī prasības, kas izriet no cilvēktiesībām ģimenes atkalapvienošanās jomā.

86. Pietiekami plaša “nosacījuma par integrāciju” interpretācija cita starpā atbilst arī Direktīvas sistēmai, kas ir paredzēta, lai nepieciešamo lēmumu pieņemšanas gaitā tiktu ņemtas vērā ģimenes un īpaši bērnu intereses. Saskaņā ar Direktīvas 17. pantu dalībvalstis pienācīgi ņem vērā personas ģimenes attiecību veidu un pastāvību, tās uzturēšanās laiku dalībvalstī, kā arī ģimenes, kultūras vai sociālo saišu esamību ar savu izcelsmes valsti, ja apgādnieka vai viņa ģimenes locekļu pieteikumu noraida vai uzturēšanās atļauju atsauc vai atsaka pagarināt. Turklāt dalībvalstis, izvērtējot pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos, saskaņā ar Direktīvas 5. panta 5. punktu garantē, ka pienācīgā apjomā tiks ņemtas vērā nepilngadīgo bērnu intereses. Līdz ar to šaubu gadījumā, tiesību jēdzieni Direktīvā jāinterpretē tā, lai to īstenošana sniegtu rīcības brīvību, kas ir atbilstoša un saderīga ar augstāk minētajām normām.

87. Direktīvas 4. panta 1. punkta pēdējās daļas mērķis nav pretrunā šādai interpretā-

cijai. Tomēr saskaņā ar divpadsmito apsvērumu nosacījumam par integrāciju ir jāņem vērā bērnu iespējas integrēties agrā vecumā un nodrošināt, ka tie apgūst izglītību un skolā nepieciešamās valodas prasmes. Taču tas neizslēdz, ka īpašos gadījumos nosacījuma par integrāciju izpilde var tikt balstīta uz citiem punktiem.

88. Līdz ar to jēdziens “nosacījums par integrāciju” ļauj ņemt vērā arī īpašus gadījumus, kuros izņēmuma kārtā bērnam, kas vecāks par 12 gadiem, ir ieceļošanas un uzturēšanās tiesības nolūkā atkalapvienot ģimeni. Valstu transponēšanas pasākumi ir saskaņā ar Kopienu tiesībām tikai tad, ja tie sniedz arī šādu iespēju.

89. Šādi interpretēta Direktīvas 4. panta 1. punkta pēdējā daļa respektē pamattiesības uz ģimenes aizsardzību. Tādējādi šī Parlamenta prasība nav pieņemama.

Par Direktīvas 4. panta 6. punktu

90. Saskaņā ar Direktīvas 4. panta 6. punktu izņēmuma kārtā dalībvalstis var pieprasīt, ka

pieteikumi par ģimenes atkalapvienošanu ar nepilngadīgiem bērniem iesniedzami pirms 15 gadu vecuma, kā paredzēts spēkā esošajos tiesību aktos šīs direktīvas īstenošanas brīdī⁶⁸. Ja pieteikumu iesniedz pēc 15 gadu vecuma sasniegšanas, dalībvalstis, kuras nolēma piemērot šādu atkāpi, atļauj minēto bērnu ieceļošanu un uzturēšanu, pamatojoties uz citiem iemesliem, nevis ģimenes atkalapvienošanu.

91. Pretstatā Parlamenta viedoklim, Padome uzskata, ka šo normu var interpretēt atbilstoši Kopienu tiesībām. Līdzīgi kā Direktīvas 4. panta 1. punkta pēdējā daļas, arī 4. panta 6. punkta mērķis ir panākt pēc iespējas agrāku atkalapvienošanu ar ģimeni, tādējādi veicinot bērnu integrāciju uzņēmējā valstī. Šī vecuma robeža ir noteikta atbilstoši skolas apmeklējumam, kas ir būtisks integrācijā.

92. Turklāt, pēc Padomes domām, šādi bērni arī pēc 15 gadu vecuma sasniegšanas varētu dzīvot kopā ar savām ģimenēm, ja dalībvalsts, kas piemēro šo atkāpi, saskaņā ar Direktīvas 4. panta 6. punkta otro teikumu atļauj minēto bērnu ieceļošanu un uzturēšanu, pamatojoties uz citiem iemesliem, nevis ģimenes atkalapvienošanu. Padome uzskata, ka šīs normas teksts nesniedz nekādu ricības

68 — Pēc Padomes norādēm — tikai Austrijas tiesību normās ir paredzēts šāds atbilstošs vecuma ierobežojums.

brīvību dalībvalsts atbildīgajām iestādēm, pieņemot lēmumu par uzturēšanās atļaujas izsniegšanu citu iemeslu dēļ. Tā kā ir jāņem vērā visi citi iemesli, var rēķināties ar to, ka lielākā daļa šādu pieteikumu tiks apmierināti.

dīgajiem, kas ir jaunāki par 15 gadiem, tiesības atkalapvienoties ar savu ģimeni, ja cilvēktiesību aizsardzības normas pieprasa, lai dalībvalstis paredz iespēju atkalapvienoties ar ģimeni.

93. Parlaments piekrīt, ka “citi iemesli” ietver humānus apsvērumus. Tajos būtu jāietver, kā Komisija to pareizi norāda, ne tikai tipiskie kara un pilsoņu kara bēgļu gadījumi, bet arī uz cilvēktiesībām balstīti pieteikumi ģimenes atkalapvienošanai. Iespējams, ka šādi uzturēšanās atļaujas izsniegšanas iemesli eksistē vairumā, ja ne visās, dalībvalstīs. Taču šīs tiesības negarantē Kopienas tiesības. Tādēļ ir iespējams, ka atsevišķu dalībvalstu imigrācijas tiesību aktos šāda iespēja nav paredzēta un līdz ar to nav “citu iemeslu”, lai dotu vecākiem bērniem cilvēktiesībās nodrošināto iespēju pievienoties ģimenei. Varbūt arī šī iemesla dēļ Padome atšķirībā no Komisijas izvairās apstiprināt šādu valsts tiesību pastāvēšanu.

95. Līdzīgi kā augstāk piedāvātā 4. panta 1. punkta pēdējās daļas interpretācija, arī 4. panta 6. punkta interpretācija sniegtu iespēju piemērot 5. panta 5. punktu un 17. pantu⁶⁹.

96. Līdz ar to arī Direktīvas 4. panta 6. punktu var interpretēt atbilstoši cilvēktiesībām. Arī šīs Parlamenta prasības pamats nav pieņemams.

Par Direktīvas 8. pantu

94. Tādēļ arī cilvēktiesību principiem atbilstoša Direktīvas 4. panta 6. punkta interpretācija tomēr ir iespējama. [Šī punkta] otro teikumu var saprast arī tā, ka tas nosaka dalībvalstīm pienākumu paredzēt nepilng-

97. Direktīvas 8. panta pirmā daļa dod Dalībvalstīm iespēju noteikt likumisku termiņu divu gadu garumā, pirms apgādniekam var pievienoties viņa ģimenes locekļi. Šī panta otrā daļa pieļauj, ja Direktīvas pieņemšanas datumā spēkā esošie dalībvalsts tiesību akti, kas attiecas uz ģimenes atkalapvienoša-

69 — Skatīt iepriekš 86. punktu.

nos, ņem vērā tās uzņemšanas iespējas, dalībvalstis var paredzēt nogaidīšanas laiku, kas nav ilgāks kā trīs gadi no pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanas iesniegšanas datuma.

98. Padome norāda, ka nogaidīšanas laiks ir klasisks imigrācijas politikas instruments. Tāpat jāpiekrīt, ka nogaidīšanas laiks ir likumīgs gandrīz visos ģimenes atkalapvienošanās gadījumos. Tomēr tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanu uzņēmējā valstī ir raksturīgi tas, ka šīs tiesības izņēmuma kārtā rodas īpašu apstākļu dēļ. Šādi apstākļi var novest arī pie tā, ka ilgāks nogaidīšanas laiks vairs nav pieļaujams⁷⁰. Tātad ir jāpārbauda, vai Direktīvas 8. pants pietiekamā mērā ņem vērā arī šādus gadījumus.

99. Tātad Parlaments izslēdz, ka Komisija sniedz ļoti detalizētus priekšlikumus atbilstoši interpretācijai. Šajā sakarā vispirms jākonstatē, ka norma par nogaidīšanas laiku atšķirībā no jau iepriekš apskatītām normām par vecuma ierobežojumu neietver punktus, kas ļautu ņemt vērā cilvēktiesību prasības saistībā ar ģimenes atkalapvienošanu.

100. Taču varētu apsvērt Direktīvas dalībvalstu iestādēm piedāvāto interpretācijas izveles atbilstoši cilvēktiesību normām, ņemot vērā nenoteiktu juridisko jēdzienu "drīkst" ["dürfen"] (pirmā daļa) un "var" ["kann"] (otrā daļa) izmantošanu.

101. Tas rada jautājumu, vai ir pietiekami, ja Kopienu tiesības dod valsts likumdevējiem rīcības brīvību pašiem pēc savas iniciatīvas veikt katra gadījuma atsevišķu pārbaudi no cilvēktiesību aspekta, vai arī attiecīgo Kopienas tiesību noteikumu redakcijai ir jāietver vismaz piesaistes punkts šādas pārbaudes veikšanai. Šajā lietā izšķiroši ir apsvērumi attiecībā uz Kopienas likumdevēja un valsts parlamentu attiecīgo atbildību par cilvēktiesību ievērošanu un tiesību skaidrības nodrošināšanu.

102. Interpretējot jēdzienus "drīkst" un "var" EKL 63. panta otrās daļas, kas ir viens no likumdošanas kompetences pamatiem, kurā ir atsauce uz starptautiskajiem pienākumiem, kā arī Direktīvas otrā apsvēruma, saskaņā ar kuru tajā tiek ievērotas pamattiesības un principi, kas ir atzīti it īpaši ECTK 8. pantā un Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, un

70 — Skatīt 2003. gada 8. oktobra Austrijas Konstitucionālās tiesas spriedumu, iepriekš minēts 64. zemsviras piezīmē, III sadaļa, 2. punkts, c) apakšpunkts.

vispārējie Kopienų principi, kontekstā, tie var nozīmēt, ka dalībvalstis drīkst noteikt nogaidīšanas laiku, tikai ņemot vērā ECTK 8. pantā minēto īpašo apstākļu izņēmuma gadījumus.

Direktīvas 8. pantu atbilstoši cilvēktiesībām tikai novērš uzmanību no problēmas galvenā jautājuma.

103. Šāda jēdzienu “drīkst” un “var” interpretācija ir iespējama, bet nav pirmā interpretācija. Pirmkārt, Direktīvas 8. pants definē dalībvalstu likumdevēju rīcības brīvību attiecībā pret Kopienas likumdevēju, nosakot atvasinātajos tiesību aktos izņēmumus no tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos. Tātad jēdzieni “drīkst” un “var” norāda, ka dalībvalstīm pretstatā Kopienų likumdevējam ir tiesības paredzēt nogaidīšanas laiku līdz diviem vai, attiecīgi, līdz trim gadiem. Ja dalībvalsts šo normu transponē viendimensionāli, neievērojot tai cilvēktiesībās noteiktos pienākumus, tas katrā ziņā nozīmē, ka tā pieņem tiesisko regulējumu par nogaidīšanas laiku, neizmantojot ECTK judikatūras piedāvāto iespēju ņemt vērā īpašos apstākļus. Valsts administrācijai šādā gadījumā būs pienākums piemērot šādus likumus. Šādā gadījumā Direktīvas 5. panta 5. punkta un 17. panta piemērošana nav iespējama. Šādos attiecīgos izņēmuma gadījumos pamattiesību un cilvēktiesību pārkāpumus varētu novērst tikai ar tiesību aizsardzības līdzekļiem tiesā, vajadzības gadījumā vērstoties Kopienų Tiesā. No tā izriet, ka mēģinājums interpretēt

104. Direktīvas otrā apsvēruma atsauce uz cilvēktiesībām pat sniedz pamatojumu šādai nepareizai, viendimensionālai Direktīvas piemērošanai. Tā vietā, lai atgādinātu dalībvalstīm to saistības pamattiesību un cilvēktiesību jomā, šis apsvēruma norāda, ka Direktīva, tādā veidā, kā tā ir formulēta, ir saderīga ar pamattiesībām un cilvēktiesībām. Ja dalībvalstis paļaujas uz Kopienų likumdevēja doto novērtējumu, tad tām nav pamatojuma ņemt vērā cilvēktiesību un pamattiesību apsvērumus, kas nav atrodamā Direktīvas tekstā.

105. Līdz ar to Direktīvas 8. panta formulējums ir labākā gadījumā pārprotams. Šīs normas pārprašana palielina cilvēktiesību pārkāpumu risku īpaši tādēļ, ka netiek ņemti vērā īpašie apstākļi. Par šiem pārkāpumiem būtu jāatbild ne tikai dalībvalsts likumdevējam, bet arī Kopienų likumdevējam. Prasība pēc efektīvas cilvēktiesību aizsardzības un tiesību skaidrības noved pie tā, ka Direktīvas 8. pants ir pretrunā Kopienų tiesībām.

3) Par vienlīdzīgu attieksmi

106. Parlaments norāda, ka dalījums starp nepilngadīgiem bērniem atkarībā no to vecuma, starp bērniem un laulātajiem, kā arī saskaņā ar Direktīvu pieļautās atšķirības tās transponēšanā dažādās dalībvalstīs pārņēma vienlīdzīgas attieksmes principu.

107. Neatkarīgi no ECTK 14. panta, uz ko atsaucas Parlaments, Tiesa Kopienų tiesībās ir attīstījusi vispārējo vienlīdzības principu, ko judikatūrā sauc arī par vienlīdzības principu, vienlīdzīgas attieksmes principu vai diskriminācijas aizliegumu. Tas nosaka, ka līdzīgas situācijas nevar tikt kvalificētas atšķirīgi un dažādas situācijas savukārt nevar tikt aplūkotas vienādi, ja vien tādai pieejai nav objektīva pamata⁷¹. Jebkurā gadījumā atšķirīgai attieksmei jābūt samērīgai attiecībā uz sasniedzamo mērķi⁷².

71 — 1988. gada 20. septembra spriedums lietā 203/86 *Spānija/Padome* (*Recueil*, 1988. lpp., 25. punkts), 1997. gada 17. jūlija spriedums apvienotajās lietās C-248/95 un C-249/95 *SAM Schiffahrt un Stapf* (*Recueil*, I-4475. lpp., 50. punkts), 2000. gada 13. aprīļa spriedums lietā C-292/97 *Karlsson* u.c. (*Recueil*, I-2737. lpp., 39. punkts), 2002. gada 12. marta spriedums apvienotajās lietās C-27/00 un C-122/00 *Omega Air* u.c. (*Recueil*, I-2569. lpp., 79. punkts), 2003. gada 9. septembra spriedums lietā C-137/00 *Milk Marque* un *National Farmer's Union* (*Recueil*, I-7975. lpp., 126. punkts), 2004. gada 9. septembra spriedums lietā C-304/01 *Spānija/Komisija* (Krājums, I-7655. lpp., 31. punkts) un 2004. gada 14. decembra spriedums lietā C-210/03 *Swedish Match* (Krājums, I-11893. lpp., 70. punkts).

72 — 1994. gada 23. marta Pirmās instances tiesas spriedums lietā T-8/93 *Huet* (*Recueil*, II-103. lpp., 45. punkts), 2004. gada 2. marta spriedums lietā T-14/03 *Di Marzio/Komisija* (*Recueil*, FP, I-A-43. lpp., II-167. lpp., 83. punkts) un 2005. gada 15. februāra spriedums lietā T-256/01 *Pyres*, Krājums, FP, I-A-23. lpp., II-99. lpp., 61. punkts). Attiecībā uz "pozitīvo diskrimināciju" skatīt 2000. gada 6. jūlija spriedumu lietā C-407/98 *Abrahamsson* un *Anderson* (*Recueil*, I-5539. lpp., 55. punkts) un 2004. gada 30. septembra spriedumu lietā C-319/03 *Briheche* (Krājums, I-8807. lpp., 31. punkts).

108. Pamattiesību Hartas 21. pants skaidri aizliedz jebkura veida diskrimināciju, tostarp, jo īpaši, diskrimināciju vecuma dēļ. Pat ja Pamattiesību Hartai vēl nav primārajām tiesībām pielīdzināma saistoša juridiskā spēka⁷³, tā vismaz kā tiesību avots dod norādes par Kopienų tiesību sistēmā garantētajām pamattiesībām⁷⁴. Attiecībā uz šo Direktīvu jāņem vērā tas, ka tai saskaņā ar otro apsvērumu ir jābūt saderīgai ar pamattiesībām, kādas tās, cita starpā, ir atzītas Hartā. Arī dalībvalstīs piektajā apsvērumā tiek īpaši aicinātas ieviest Direktīvu, nepieļaujot diskrimināciju vecuma dēļ. Tātad, attiecinot uz Direktīvu aizliegumu diskriminēt personas vecuma dēļ, vienlīdzības principam tika piešķirta īpaša nozīme.

109. Taču ne katrs dalījums pēc vecuma uzreiz nozīmē aizliegtu diskrimināciju ve-

73 — To Pirmās instances tiesa arī uzsvē 2004. gada 28. oktobra spriedumā apvienotajās lietās T-219/02 un T-337/02 *Lutz Herrere/Komisija* (Krājums, FP, I-A-319. lpp., II-1407. lpp., 88. punkts) un lietā *Pyres* (iepriekš minēts 72. zemsviras piezīmē, 66. punkts), apskatot vecuma ierobežojumus, bet neskarot vispārējo vienlīdzības principa prasības attieksmē pret šiem vecuma ierobežojumiem.

74 — Šajā sakarā skatīt 2001. gada 8. februāra ģenerāladvokāta Ticano [*Tizzano*] secinājumus lietā C-173/99 *BECTU* (*Recueil*, I-4881. lpp., 28. punkts), 2001. gada 10. jūlija ģenerāladvokāta Leže [*Léger*] secinājumus lietā C-353/99 *P Hautala* (*Recueil*, I-9565. lpp., 82. un 83. punkts), 2001. gada 20. septembra ģenerāladvokāta Mišo [*Mischo*] secinājumus apvienotajās lietās C-20/00 un C-64/00 *Booker Aquaculture* un *Hydro Seafood* (*Recueil*, I-7411. lpp., 126. punkts), 2004. gada 29. jūnija ģenerāladvokāta Pojareša Maduro [*Poiares Maduro*] secinājumus lietā C-181/03 *P Nardone* (Krājums, I-199. lpp., 51. punkts), kā arī manus 2004. gada 14. oktobra secinājumus apvienotajās lietās C-387/02, C-391/02 un C-403/02 *Berlusconi* u.c. (Krājums, I-3565. lpp., 83. zemsviras piezīme) un manus 2005. gada 27. janvāra secinājumus lietā C-186/04 *Housieaux* (Krājums, I-3299. lpp., 11. punkts).

cuma dēļ. Nepieciešamās bērna interešu aizsardzības uzsvēršana parāda, ka vecums var būt objektīvs kritērijs, lai raksturotu atšķirīgas situācijas, pret kurām nedrīkst attiekties vienādi. Tādēļ arī vecuma ierobežojumi var būt pieņemami⁷⁵.

ro bērnam nosacījums par integrāciju. Bērns var atkalapvienoties ar ģimeni arī jaunākā vecumā vai kopā ar vienu no vecākiem vai, attiecīgi, kopā ar citu bērnu.

a) Par bērniem, kas vecāki par 12 gadiem

110. Attiecībā uz Direktīvas 4. panta 1. punkta pēdējo daļu vispirms vispārīgi jāatzīst, ka šī norma nevis nodala bērnus pēc to vecuma, bet gan atļauj uz bērniem, kas vecāki par 12 gadiem, attiecināt papildu prasības, proti, nosacījumu par integrāciju, *ja viņi ierodas atsevišķi no pārējās ģimenes*. Tātad šeit nav runa par vienkāršu vecuma ierobežojumu, bet gan par citādu dalījumu, kurā vecums veido vienu no vairākiem kritērijiem, kas tiek piemēroti vienlaicīgi.

111. Ja ģimenes vēlas atkalapvienoties ar *vienu* bērnu, kas vecāks par 12 gadiem, tad šī vēlme normālos apstākļos balstās uz ģimenes pašas izvēli. Ģimenēm nav jāpiemē-

112. Nevienlīdzīgo attieksmi pret bērniem, kas vecāki par 12 gadiem un kas ieceļo atsevišķi no pārējiem ģimenes locekļiem, un pret citiem bērniem var pamatot ar objektīviem iemesliem. Saskaņā ar Direktīvas divpadsmito apsvērumu 4. panta 1. punkta pēdējās daļas mērķis ir veicināt bērnu ieceļošanu uzņēmējā valstī pēc iespējas jaunākā vecumā, lai palielinātu viņu iespējas integrēties. To pamato dalībvalstu likumīgais mērķis pēc iespējas labāk integrēt ieceļotājus. Kopienų likumdevēja rīcības brīvība ietver uzskatu, ka jaunākus bērnus ir vieglāk integrēt.

113. Šāds dalījums ir arī samērīgs. Izvēlētais līdzeklis veicina integrāciju, jo tas ģimenes atkalapvienošanās gadījumā nedod priekšrocības ģimenēm, kas ļauj saviem bērniem uzaugt izcelsmes valstī un tikai vēlāk liek tiem ieceļot. Kāds cits, maigāks līdzeklis nav acīmredzami saskatāms. Norma ir arī samērīga attiecībā uz tās mērķi, it īpaši, ja ņem vērā ģimenei doto iespēju ļaut bērniem ieceļot, tiem nepiemērojot nosacījumu par integrāciju.

75 — Tiesa pat vecuma ierobežojumu neesamība [lai gan šāds ierobežojums ir paredzēts Civildienesta noteikumos] ir uzskatījusi par pamatu, lai atceltu konkursa rezultātus: 1972. gada 22. marta spriedums lietā 78/71 *Costacurta*/Komisija (*Recueil*, 163. lpp., 9. un turpmākie punkti).

114. Ja izņēmuma kārtā pastāv kādi īpaši apstākļi, kas rada šķērsli bērna iecelšanai agrāk vai kopā ar citiem ģimenes locekļiem, tad tie būtu jāņem vērā, interpretējot, definējot un piemērojot nosacījumu par integrāciju. Pretējā gadījumā atšķirīgas situācijas bez objektīva iemesla tiktu pakļautas vienādei attieksmei.

115. Šādi interpretējot, Direktīvas 4. panta 1. punkta pēdējā daļa ir saderīga ar vienlīdzības principu.

b) Par bērniem, kas vecāki par 15 gadiem

116. Direktīvas 4. panta 6. punktā noteiktais vecuma ierobežojums pēc tā rakstura atšķiras no 4. panta 1. punkta pēdējās daļas vecuma ierobežojuma. Tas attiecas uz *ikviena* bērna atkalapvienošanos ar ģimeni, ja tie sasnieguši 15 gadu vecumu, pirms ir iesniegts pieteikums par to atkalapvienošanos ar ģimeni. Līdz ar to tas attiecas arī uz ģimenēm, kas nevarēja pieņemt apzinātu lēmumu pievienot bērnus ģimenei, pirms tie sasniedz šo vecuma robežu, piemēram, ģimenes, kas vispār varēja tikt atkalapvienotas tikai brīdī, kad bērns jau ir sasniedzis šo noteikto vecumu.

117. Komisijas arguments, ka arī šajā gadījumā ģimenes varēja izvairīties no riska situācijas, savlaicīgi iesniedzot pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanu, nav pārliecinošs. Direktīva uz pieteikumiem par ģimenes locekļu atkalapvienošanu attiecina dažādas prasības. Tā, piemēram, saskaņā ar 3. panta 1. punktu aizbildnim jābūt dalībvalsts izsniegtai uzturēšanās atļaujai, kas derīga vismaz gadu, un pamatotām cerībām saņemt ilgtermiņa uzturēšanās atļauju. Saskaņā ar 7. pantu aizbildnim jābūt pietiekamai dzīvojamajai platībai, veselības apdrošināšanas polisei ģimenes locekļiem un regulāriem un pietiekamiem ienākumiem. Ja šie nosacījumi nav izpildīti, pieteikums par ģimenes atkalapvienošanu var tikt noraidīts. Līdz ar to dažas ģimenes parasti nevar brīvi izvēlēties brīdī, kad attiecīgie bērni tai pievienojas. Tātad šeit runa ir par vecuma ierobežojumu, kas netiek padarīts attiecīgs ar papildu kritērijiem.

118. Taču arī šādos gadījumos no vecuma ierobežojuma izrietošā nevienlīdzīgā attieksme var tikt pamatota ar uzņēmējas valsts integrācijas interesēm. Likumdevējs var vadīties no pieņēmuma, ka pusaudžu integrācija varētu būt daudz smagāka nekā jaunāka vecuma bērnu integrācija.

119. Turklāt šie pusaudži pēc atkalapvienšanās ar ģimeni kā nepilngadīgie pie saviem vecākiem dzīvotu vēl tikai īsu brīdī, taču šādi viņi varētu saņemt uzturēšanas atļauju, neatbilstot tiem kritērijiem, kādi noteikti pieaugušajiem. Pat tad, ja tie iebrauktu valstī

uzreiz pēc pieteikuma iesniegšanas, līdz pilngadības sasniegšanai 18 gadu vecumā būtu atlikuši tikai trīs gadi. Turpretim Direktīva ļauj izskatīt pieteikumu deviņu mēnešu laikā un, izņēmuma gadījumos, šo pieteikuma izskatīšanas termiņu var pagarināt. Tādēļ jaunieši, kas atkalapvienotos ar ģimeni, ieceļošanas brīdī praktiski jau būtu gandrīz pilngadīgi. Līdz ar to nevar izslēgt, ka bērni, isu laiku uzturoties valstī kā ģimenes locekļi, iegūtu savu uzturēšanās atļauju vai nu tādēļ, ka dalībvalsts, jaunietim sasniedzot pilngadību, neatsauc vai neatsakās pagarināt tā uzturēšanas atļauju atbilstoši Direktīvas 16. panta 1. punkta a) apakšpunktam, vai arī tādēļ, ka ECT judikatūra par ģimenes nošķiršanu neļauj izbeigt uzturēšanās atļauju ģimenes loceklim, kura ģimene kopā dzīvo uzņēmējā valstī⁷⁶.

saviem vecākiem nekā jaunāki bērni, nav šaubu, ka vecuma ierobežojums attiecībā pret tā mērķi ir atbilstīgs.

121. Taču, ja šīs lietas īpašo apstākļu dēļ bērniem ir jāļauj iebrukt, lai apvienotos ar ģimeni, tad tiek piemērotas cilvēktiesības⁷⁷.

122. Līdz ar to Direktīvas 4. panta 6. punkta paredzētais dalījums, interpretējot to atbilstoši cilvēktiesību normām, ir pamatojams ar objektīviem iemesliem.

c) Par dalījumu starp laulāto un bērniem

120. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, vecuma ierobežojumu var uzskatīt par piemērotu un nepieciešamu dalījuma kritēriju. Ja ņem vērā to, ka bērni pēc 15 gadu vecuma sasniegšanas parasti ir mazāk atkarīgi no

123. Parlaments apstrīd arī to, ka bērniem, kas vecāki par 12 gadiem ir jāizpilda nosacījums par integrāciju, bet laulātajam tas nav jāizpilda. Parlaments uzskata, ka nepilngadīgiem bērniem parasti ir nepieciešama lielāka aizsardzība nekā pieaugušajiem. Šajā sakarā Padome norāda, ka šī tiesiskā

⁷⁶ — ECT pastāvīgās judikatūras ietvaros secina, ka ģimenes dzīves neaizskaramības tiesību pārkāpums būtu, ja kāda persona tiktu izraidīta no valsts, kurā dzīvo šīs personas tuvākie radnieki. Skatīt 2004. gada 16. septembra ECT spriedumu lietā *Radobanovic*/Austrija (30. punkts), 2001. gada 2. augusta spriedumu lietā *Boultif*/Sveice (*Recueil des arrêts et décisions* 2001-IX, 39. punkts), kā arī 1991. gada 18. februāra spriedumu lietā *Moustaquim*/Beļģija (A sērija, Nr. 193, 18. lpp., 36. pants).

⁷⁷ — Skatīt iepriekš 94. punktu.

regulējuma mērķis ir izmantot labākas integrācijas iespējas, kādas ir jaunāka vecuma bērniem.

ricības brīvību šādu pasākumu pieņemšanā. EKL 63. panta otrā daļa pat ietver šādu likumdošanas politikas pienākumu⁷⁸. Taču šādas ricības brīvības sekas ir fakts, ka dažādās dalībvalstīs piemērojamās tiesību normas ir atšķirīgas. Tomēr šāda situācija var būt vienlīdzības pamatprincipa pārkāpums⁷⁹.

124. Tomēr Kopienų likumdevējs varēja uzskatīt, ka laulāto un bērnu situācija nav salīdzināma. Piemēram, laulības mērķis ir kopīga ģimenes savienība mūža garumā. Līdz ar to dalījums laulātajos un bērnos nepārkāpj vienlīdzības pamatprincipu.

C — Kopsavilkums

d) Par iebildēm attiecībā uz dalībvalstu ziņā atstāto izvēli

125. Visbeidzot, Parlaments dalībvalstu ziņā atstātajās izvēles iespējās saskata vienlīdzības pamatprincipa pārkāpumu. Dažādu izvēles iespēju un atšķirīgo to pielietojuma termiņu dēļ salīdzināmi gadījumi dažādās dalībvalstīs var tikt izskatīti atšķirīgi.

127. Kopsavilkumā ir jākonstatē, ka prasība nav pieņemama, jo nav iespējams izolēti apstrīdēt Parlamenta apstrīdētos noteikumus. Taču, ja Tiesa skatītu šo lietu pēc būtības, tad Direktīvas 4. panta 6. punkts būtu jāatceļ, jo netika uzklauts Parlaments, un Direktīvas 8. pants būtu jāatceļ, jo tas pārkāpj cilvēktiesības uz ģimenes dzīves aizsardzību.

126. Tomēr Parlaments nav ņēmis vērā to, ka Kopienų uzdevums nav pilnībā saskaņot tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos. Tieši pretēji, Kopiena var sniegt dalībvalstīm

78 — Skatīt iepriekš 41. punktu.

79 — Šajā sakarā skatīt 2003. gada 11. decembra spriedumu lietā C-127/00 *Hässle (Recueil, I-14781. lpp., 35. un turpmākie punkti)*.

V — Par tiesāšanās izdevumiem

tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā šī prasība ir jānoraida kā nepieņemama, tad Parlamentam jāsedz savi tiesāšanās izdevumi un jāatlīdzina Padomes tiesāšanās izdevumi.

128. Atbilstoši Reglamenta 69. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt

129. Saskaņā ar Reglamenta 69. panta 4. punktu Komisija un Vācijas Federatīvā Republika, kas iestājušās lietā, sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas.

VI — Secinājumi

130. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es iesaku Tiesai spriest šādi:

- 1) prasību noraidīt;
- 2) Eiropas Parlaments atlīdzina Eiropas Savienības Padomes tiesāšanās izdevumus un sedz savus tiesāšanās izdevumus;
- 3) Vācijas Federatīvā Republika un Eiropas Kopienu Komisija sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas.